

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

Budapest, V. Váczikörut 23.

hova minden küldemény intézendő.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt --

Fél évre 4 » --

Negyedévre 2 » --

Egyes szám ára 16 kr.

M E G J E L E N I K M I N D E N P É N T E K E N .

Tartalom:

A mi új zsidó gimnáziumunk. Dr. Silberstein Ötvös Adolftól. — A párisi párba. K a b o s Edétől — Mayer Armand. — Testvéri szó. — Zsidó kolonizáló társulat Oroszországban. -- Dávid király »sekel«-je. — A szalonnával bélelt orthodox szemlye. S z a b o l c s i Miksától. — Magyar-zsidó családok. Irja: Dr. L á z á r Béla. — Az erősek Bernstein A. elbeszélése. Hírek. — Hirdetések.

Naptár:

Vasárnap (1892. július 3.) 5652. Tamuz hó (29 napos)
8-ika. Hétfő 9-ike. Kedd 11-ike. Szerda 12-ike. Csütörtök 13-ika.
Péntek 14-ike. Szombat 15-ike. Hetiszidra: Vajar-Bolok. —
Haftorah: Micha 5-ik fejezete.

A mi új zsidó gimnáziumunkról.

Hogy népünk a törvény népe volt mindig és hogy a törvény tanulmánya tartotta fenn létünket, ezt sohasem szabadna elfelejtenünk. Nem elég a puszta szó, az ajkak ájlatossága, templomfalak építése, külső szertartások megtartása. Mindez csak kerete, hüvelye, formája, de nem a lelke, a lényege, a szelleme, a termékeny magva sok ezer éves életünknek. A törvény adatott nekünk, mint kilüntető adomány, mint isten záloga, melyet meg kell őriznünk az egész emberiség, a beláthatlan jövő számára.

De mi ez a törvény? Ez az isteni szellem folytonos megnyilatkozása, melyet népének ihletjei folyton észrevesznek, közölnek, értelmeznek. A törvény végtelen, mint maga az isten, mert a tudomány nem egyéb, mint e törvény rendszeres visszatükrözése és a tudomány halad, halad végtelenig, mert ő benne telik az örök lény végtelen öröme.

Azért vallásunk a tudománnyal mindig a legbensőbb kapcsolatban volt és lesz is. Nincs oly dogmatikánk, mely vagy öntudatos ellentétbe helyezné magát a tudománnyal, vagy a tudományt maga után vonszolná és leigázná, mint a scholaszticizmus a philosophiát. Vallásunk maga tudományos eredetű és a legszigo-

rubbi elméleti alapokon, tiszta, észbeli oszlopokon áll, vallási nevelésünk ezért már eleve is a tiszta észhez szól, azt ébreszti és táplálja, de maga is követeli az észbeli fejlődést, nehogy vakhitté fajuljon és ezáltal veszendőbe menjen*.)

Szükségtelen itt fejtegetnünk, hogy szentírásunk mennyire foglalja magában az összes tudományok magvát és mily terjedelmes irodalmat idézett elő koronkint szükségessé vált magyarázata által. Szükségtelen az is, hogy rámutassunk arra a sok nagy férfura, kik az évezredek át a többi civilizált nemzet tudományos fejlődésében részt vettek. Soha népünk tudósai el nem zárkóztak sem a görög, sem az arabs, sem a modern népek tudományos haladásától.

A Freystädler-gymnázium életbeléptetése a mi szemünkben mást nem jelenthet, mint hogy a magyar zsidóságnak is tere nyíljk az öröklött kutatási vágy kielégítésére, a tudományos szellem ápolására. Tudjuk, hogy fiatal tudósaink

*) Már a közel 800 év előtt élt Maimuni (Ramban) »Móre Nebóchim« című halhatatlan munkájában, melylyel tulajdonképpen megteremtője lett a zsidó philosophiának, ebben az értelemben nyilatkozik a hitről és tudásról. »Nem a vakhittel« — írja a »nagy sas« — hanem a tudás talaján megérett hitet követeli a zsidótól a torah, Mert im' Mózes tanítónk szava imigy hangzik: »Ismerd meg atyádnak örökkévaló istenét.« (רע את ה' אלתי אביך) Kutatást, tudást, megismerést kíván tőlünk vallásunk, de nem vakhittel.«

elég szellemi erővel vannak megáldva, de tudjuk azt is, hogy nagy része küzd és bukik; hogy nem teremthet; hogy elismerésre nem vergődhetik. És ez az, amit már vallásunknál fogva sem szabad türnünk, hogy a törvény, a tudomány fáklyái elaludjanak. A Freystädler-gymnázium hozzá fog járulni a vallásunkbeli tudományos szellem örök tűzéséhez.

Ebből az következik, hogy gymnáziumunkban semmi egyéb czélt, mint tudományost, nem akarunk elérve látni. Ez a főczél, mely minden többit magában foglal. Mert a tudomány maga ápolja vallásunkat, tehát különös vallási czéllal e gymnázium nem birhat és semmi társadalmi szakadást elő nem idézhet. Ha valódi tudományos szellemben fog vezetetni intézetünk, azt fogjuk mondhatni a nemzet minden fiához, minden magyar testvérünkhöz: Intrate, nam et hic dii sunt.

Nagy reményeink fűződnek az új intézet-hez. Reméljük, hogy ez lesz a valódi magyar mintagymnázium. Legalább kívánatos, hogy vallásbeli ösztönünk e czél felé vigyen bennünket. Van okunk a magyar nemzeti közoktatásunkban nem egy dolgot kifogásolhatni. De mit ér a puszta kritika? Mutassuk a jobbat élő példával! Az új gymnázium bizottságában egy férfiú ül, kit az egész ország legelső pädagogistának ismer el. Kármán Mórnak eddig még nem nyílt meg a kellő tere, hogy a legmélyebb lélektanon alapuló pädagogiai rendszerét teljes mértékben valósíthassa. Tudjuk, hogy az addig fennálló országos mintagymnázium csak csonka intézet. Ha az új gymnázium nyolcz osztálylyal megnyílik, vagy ha fokonkint egészítették is ki nyolcz osztályra, akkor jeles pädagogusunk teljesen szabadon rendelkezhetnék minden eszközzel és a legjobb anyaggal, hogy az új oktató nevelés nagyszerű eredményeit bemutathassa.

Ez a rendszer teljesen összevág vallásunk szellemével, mert nem a szolgálai magolást követeli, hanem már eleve is a képzelemhez és észérzelemhez fordul, az analysisből synthesishez emelkedik fölfelé és végül az okoskodó, okadatoló, következtető és teremtő tehetségeket fejleszti, a mellett, hogy a szigorú erkölcs és

gondviselés apai elveinek központjától soha el nem távozik.

Egyelőre csak egész röviden akartuk álláspontunkat jelezni, mert mindegyikünknek kötelességeül tekintjük, hogy tudományos fejlődésünk iránt állást foglaljunk. Mert a mint vallásunk már eleve is felgerjesztette bennünk a tudományos szellemet, úgy kötelességünk szint vallani vallásunk tudományos igényei irányában.

Én tehát szívesen megvallom, hogy egy tudományos intézet életbetéptetését régi historiai és vallási kötelességünknek néztem. Programmom csak az, hogy az új gymnázium a valódi tudományosság oly mentsvárává legyen, mely úgy a Maimunidesek, Spinozák, Mendelssohnok és az újabb nagynevű zsidó tudósok tiszteletére, mint a magyar nemzet diszéré és örömére szolgálhasson. Csak így volna létjoga az új intézetnek. Hogy pedig szaporítsuk a lélekölő »önkéntes bizonyítvány«-gyárakat, melyek mellett talán még a felekezeti villongásokat is táplálnók, arra egy új intézet felállítása feleslegesnél feleslegesebb volna. De ettől meg fog óvni vallásunk ősi, tudományos, igazságot szomjuhozó és derűs fényt osztó szelleme.

Dr. Silberstein Ötvös Adolf.

A párisi párhaj.

A francia reszpublika egy nagy hazugság. Nem is szükséges, hogy nagyobb események villáma bevilágítson e hazug állam szívébe: az ember napról-napra láthatja virágzó rothadását. Más reszpublika, akár a Svájc, akár az Egyesült Államok, emanczipálta magát bizonyos megcsontosodott szokások hatalma alól s aztán úgy tett, mint egyes asszonyok, kik lerázták a nyakukról henye férjeiket, hogy szorgalmas munkájuk gyümölcsét egészen maguk és gyermekeik élvezzék; a francia reszpublika elkergette a férjét, hogy szabadon élhessen az erkölcsstelenségnek. A francia reszpublika nem türte meg a császárt, hogy senki se korlátolhassa kicsapongásait, hétről-hétre változtatja vezéreit, hogy senki se vezethesse valamely czél felé. Mert a francia reszpublikának nincsenek elvei, csak szeszélyei, nincsenek czéljai, csak érzéki vágyai. Egyenlőségről beszél és osztályokat teremt, testvériségről beszél és fa-

jokat gyűlöl, szabadságot hangoztat s még azt sem tűri el, hogy valaki az Istenét választhassa szabadon. Valóban az ember azt hihetné, hogy Dumas saját hazájára gondolt, mikor azt mondta, hogy vannak asszonyok, kik nem méltók a szabadságra, kiket le kell tiporni s ha akkor sem lazulnak meg, egyszerűen ki kell végezni, hogy senkinek se árthassanak. Mert ez a republika, melyben felekezeti okokból embereket gyilkolhatnak, csak kompromittálja a köztársaság intézményét.

Nem sajnálom én azt a szerencsétlen kapitányt, aki sebeiben elvérzett. Végre is vannak, akik azt állítják, hogy a párbajban az egyiknek el is lehet esnie. S hogy éppen Mayer kapitány esett el, az merőben véletlenség. Sajnálhatja az édes anyja s azok, kik tőle valamit reméltek; de idegen ember, aki az esetről tud, csak azt sajnálhatja, hogy ilyen okokból párbajra lehet menni. Pláne egy köztársaságban. Hiszen a párbaj maga nem olyan középkori, mint az a körülmény, hogy felekezeti gyűlölség adja intelligens embereknek kezébe a fegyvert. Verekedjenek asszonyért, igazi és képzelt becsületért, egy megtaposott lábért vagy az orrukra tett célzásért s azt fogom mondani, hogy az emberek ma már úgy tele vannak becsülettel, hogy az asszonyaik, a lábaik s az orruk is tele vannak véle; de ha felekezeti okokból verekednek, akkor holnapután már azért is késhegyre mehetnek, mert másféle szabásu kabátot viselnek. Kérem, az én Istenem az enyém s nem törődöm véle, ha más nem akarja a magáénak. Valóban, ha az ember ezeket a türelmetlen vallásos urakat látja, azt kell hinnie, hogy úgy megunták már a maguk Istenét, hogy mindenkit megölhetnek, aki nem akarja a nyakukról levenni.

Abból a sok vizenyős prédikációból, melyet e párbaj ötletéből a francia és egyéb nyelvű lapok a kedves publikumhoz intéztek, senki sem lesz jobbá, vagy okosabbá. A párisi főrabbi mondta az egyetlen okos szót s annál szebb tőle, mert a sajtó által egy napra megteremtett közhangulatban s a párbaj halálos végének hatása alatt haragos kifakadást is megengedhetett volna magának. De ő békét hirdetett, mikor az ellenség maga is megdőbbsent saját garázdálkodásán, szeretetet kínált, mikor az ellenség, mint egy saját brutalitásától megijedt óriás, szinte várta, hogy verjék meg. A párisi főrabbi akkor mutatta a szívét, mikor más az öklét gyűri össze s ez talán meg fogja tenni hatását.

Különben a zsidóságnak ez s a hozzá

hasonló apró katasztrófák nem lesznek kárára. A zsidó eredetileg aligha volt okosabb, furfangosabb, életrevalóbb és szorgalmasabb, mint más embertársa, de hogy ma az, tisztára üldözőinek köszönheti. Mint a vérig sarkantyúzott paripát kényszerítik, hogy a legszédítőbb hasadákon is átugrasson, ahol más remegve áll meg, úgy kényszerítették a zsidót, hogy a halandókban elképzelhető összes szellemi erőt összegyűjtse s hidat verjen magának oly mélységeken át, melyeknek szélén tanácstalanul vesztegelne bárki más. És ha a zsidót ellenségei most már fegyverrel akarják kiirtani, rá fogják kényszeríteni, hogy a fegyverforgatásban is túlegyen ellenségein. Mert nincs kitünőbb tanító az életfenntartási ösztönnél és nincs jobb barátunk, mint az, aki életünkre tör.

Morés márki úr, bocsánat, de ön jobb barátunk, semmint hinné. Ön megtanított bennünket, hogy miben vagyunk még fogyatékosak.

Kabos Ede.

Mayer Armand.

Olvasóink tudják, hogy Párisban Morés marquis párbajban megölte Mayer Armand századost. Kicsoda Morés? Emlegettük eleget. A hol a francia antiszemita legjobban zajongtak, onnan nem hiányzott. Fia Vallombrosa és Asinara hercegének, monte-maggiorei marquis, San-Giorgio grófja, Tiesir, Tissif, Ossif és Ursif bárója; a gothai almanach talán egyéb címeit is jelzi. Mayer Armandnak nincs egyéb titulusa; de önjerejéből vitte a kapitányságig és tanárságig abban a katonai intézetben, hol a legkitünőbb növendékek egyike volt.

Ez a két ember egymással párbajt vívott; alig három másodperczig viaskodtak és Morés vitére, mely ellenfele jobb tüdejének felső részébe oly mélyen hatolt be, hogy majd kijött a hátán, halálra sebezte Mayert. A százados sokáig volt az ezred vívómestere, Morés szinte páratlanul jól viv, és jól vívott ezuttal is.

Tulajdonképpen nem létezett az ellenfelek közt személyes ellenségeskedés; hiszen a párbaj után Morés a haldoklóhoz sietett és megszólította:

— Százados ur, engedje meg, hogy önnek kezet nyujtsak.

— Nagyon szívesen! — felelt Mayer és össze-rogyott.

Annál gyűlöletesebb annál galádabb az ok, mely a páros viadalt okozta. Méltatjuk az esetet más helyütt; itt csak a gyászos esemény egyes fázisait közöljük.

Az eset előzményeiről a következőket írják:

Drumont lapja, a »Libre Parole« cikket közölt a minap a francia hadseregben szolgáló zsidó vallású,

tisztekről. Ez a cikk éles hangon volt írva, de világos sértést nem tartalmazott. Mint mondják, a cikket egy francia tiszt írta, kinek nevét azonban nem tudják. Most is titkolja kilétét. A cikket Lamasse gróf hozta a szerkesztőségbe s a felelősséget ő vállalta el. Több francia zsidó tiszt sértve érezte magát e cikk által s ezek nevében Crémieu-Foa kapitány kihívta Drumont szerkesztőt. A szerkesztő megmondta ugyan, hogy a cikket nem ő írta, nem is az ő felelőssége alatt jelent meg, mindazonáltal, miután Crémieu segédei nem tágitottak, a párviadalt elfogadta. Drumont gyenge vivó, mégis alig kapott jelentékeny sebet. Drumont egyik segéde Morès márki volt, aki különben Crémieu-nek iskolatársa vala.

Néhány napra e párbaj után előállt Lamasse gróf, a legjobb lövők egyike és provokálta Crémieu kapitányt azért, mert nem tőle, a ki cikk közlétevéje, hanem Drumonttól kért elégtételt, a ki pedig a felelősséget nem vállalta el. Itt megint Morès volt a segéd. A párbaj rendkívüli súlyos feltételek alatt — kimért 18 méter, vontacsövű czéllövő pisztolyok, 4 golyóváltás 3-szori taps — történt meg; a felek azonban sértetlenek maradtak. A segédek kikötötték volt, hogy a jegyzőkönyv nem fog az újságokban megjelenni. Mindazonáltal másnap az összes lapok hozták ezt. Morès márki erre elment Mayer kapitányhoz és kérdést intézett hozzá, hogy ki volt az, aki a jegyzőkönyvet az adott szó ellenében közzétette? Mayer azt válaszolta, hogy nem ő tette közzé, de a felelősséget magára veszi. Morès erre kihívatta Mayer kapitányt.

Valójában Crémieu Ernő, a kapitány öccse hozta a jegyzőkönyvet nyilvánosságra. Annyi bizonyos, hogy Mayer elvállalta a felelősséget és a párbajt nem tudták, vagy nem akarták megakadályozni.

Morèsnak különben is nagy verekedhetnékje lehetett. Már a a Crémieu-Foa-Lamasse párbaj után Morès márki odalépett Crémieu-Foa-hoz, akivel régebben jó barátságban volt s így szólt hozzá:

— Nos, Crémieu-Foa, akarsz velem holnap verekedni?

Crémieu-Foa így felelt:

— Akarok, holnap reggel!

Időközben azonban Crémieu-Foát elfogták. A pisztolypárbaj titokban tartását azért határozták el, mert kimélni akarták Lamasse családját. Mikor a reggeli lapok mégis hozták a párbaj híreit, Morès így szólt Mayerhez:

— Kettőnk közül valaki megszegte szavát, de az nem én voltam.

Ez mérgeztette el a dolgot, melynek pedig tévedés és félreértés volt az alapja.

A párbaj óriási felháborodást keltett és a közvélemény hatalmasan felzudult az antiszemita ellen.

Crémieu-Foa Meauxból Párisba sietett. Miután barátja holttestét megnézte, a »Libre Parole« szerkesz-

tőségébe sietett, hogy Morès-t kihívja. Ezt azonban időközben elfogták. A szerkesztőségben csak Drumont volt, aki írva panaszkodott, hogy lapja tönkre van téve, holott ő ártatlan. Drumont ez alkalommal azt is mondta, hogy csudálkozik, hogy a nagy számban levő intelligens és becsületes emberek nem gondoskodnak arról, hogy a közvélemény ez eset alkalomából ne izgattassék fel. El van rá különben készülve, hogy ügye tönkre megy.

A családhoz egyre érkeztek a részvénytulajdonosok. A Cerele militaireben nagy ünnepet terveztek Borias tábornok, a katonai iroda új főnöke tiszteletére, azonban a bankett a gyász jeléül elmaradt.

A kamárában Dreyfuss Camille interpellálta Freycinet hadügyminisztert. Kijelenté, hogy mint zsidó s Morès ellenfele szívesebben látta volna, ha más interpellál, de így ő kérde: Hajlandó-e a miniszter intézkedni, hogy a francia tiszték ily módon meg ne támadtassanak és hogy a lelkiismereti szabadságon csorbát ne ejtsenek.

Freycinet következőleg válaszolt:

Mi valamennyien, s különösen én, éppen úgy meg voltunk hatva, mint Dreyfuss. Szívfajdalommal láttam elesni a fiatal tisztet, kire nagy reményekkel tekintett a hadsereg (Tetszés). Mi a hadseregben nem ismerünk sem katolikusokat, sem protestánsokat, sem zsidókat, hanem csak francia tisztet, kik egyformán hű fiai a hazának. A francia forradalom elpusztította azokat az előítéleteket, melyeket most újra fel akarnak élesíteni. Azokhoz a tisztetekhez, kiket ily sértésekkel provokálnak, így kiáltok: A kormány, a kamara, a közvélemény mellettetek van. Maradjatok nyugodtan az ily sértésekkel szemben; a hadügyminiszter véd benneteket. Ha e sértések ismétlődnek, gondoskodni fogok arról, hogy megakadályozzam e kihívásokat, melyek szakadást akarnak okozni a francia hadseregben (Nagy tetszés).

Az egész kamara megtapsolta Freycinet válaszát.

Érdekes, hogy Gerin, Drumont lapjának tulajdonostársa, eleinte az antiszemitaizmussal szembe fordított czélzót akart alapítani, de Zadoc Kahn grandrabbin visszautasította ajánlatait. És így megerősödött a »Libre Parole« Gerin támogatásával.

Remélhetőleg nem lesz sokáig erős. A felháborodás folyton fokozódik.

Mily impozáns a részvét a Mayer halála miatt, az különösen a temetésen tünt ki, melyről a Figaro nyomán alábbiakat írjuk:

A temetés.

Páris megpecsételte a vallási békét. Ha valamennyi izraelita találkozóra gyülekezett a Donai-ut környékén, bizonyos, hogy még több volt a katolikus a gyalázatos párbaj áldozata temetésén. A menet indulása három órára volt kitűzve, de már két órakor is alig

lehetett hozzájutni a 14. számú házban, hol az elhunyt szülei laknak. Az első emeleten van szerény lakásuk, melyért a zsidó tőke ellenségei alig iriglik őket. Az étkezőben tartózkodtak a százados atyja és fivére; a fogadó teremben volt az anyja.

Egy óránál tovább szünetlen sirva ölelgették az elszomorodott barátokat és fogadták a nagyszámu résztvevők vigasztalásait. Többek közt jelen voltak Rothschild Gusztáv báró, Dreyfus Camille, képviselő Breal államtitkár, Strausz Pál, Stupny közs. tanácsosok, Proust Antonin, Eudel Pál, Crémieu-Foa, Naquet Gusztáv, Reinach József, Mermeix stb.

Az egyik szobában, melyben az íróasztalt elborították a névjegyek és részvét-sürgönyök, Mannheim Károly, Mayer Lajos (az elhunyt öccse) és apósa tartózkodott; utóbbi fogadta első sorban a meghívottakat, kiknek száma nőttön nőtt. A lépcsőn, az udvaron, a kapu atatt, hol a jelentkezők beiratkoztak, ember ember hátán állott. Sok volt a virág és koszorú, melyek a koporsót borították. A menet fél órai késéssel indult. Nyolcz lovas csendőr alig tudott helyet nyitni a menetnek. Utánuk haladt négy dobos, feketén bevont dobbal; ezeket követte egy század gyalogság. A halottas kocsit megelőzte a hintó, melyben Zadoc Kahn főrabbi és Mayer rabbi, az elhunyt nagybátyja foglalt helyet. A gyászlepel széleit Malot és Montessu századosok, a politechnikai iskola tanárai és Ruvier meg Berec őrnagyok tartották. A gyászolók élén a boldogult atyja és fivére haladtak. Követték őket Strafforello százados a hadügyminiszter képviseletében, Borius, a politechnikai iskola parancsnoka, egy másik század gyalogság és a beláthatatlan, megszámlálhatatlan tömeg, melynek elvonulása huszonnégy percig tartott. Nagy rendetlenség keletkezett a politechnikai iskola növendékei és a műszaki iskola növendékei közt, kik gyászkarzalagot viseltek és kik elszakadtak egymástól. Csak később egyesülhettek megint. Mayer százada gyászban jelent meg; szép koszorút hoztak a legények; másikat küldött a tábornokuk.

Utközben mindenütt óriási közönség várakozott. Itt-ott éltették a hadsereget. A Montparnasse temetőn annyian voltak, hogy a gyászmenet csak kerülővel juthatott a sirhoz, melyet Crémieux, volt miniszter mellé ástak.

Zadoc Kahn, Franciaország főrabbija hatalmas, gyönyörű beszédet mondott, melynek főbb pontjai a következők:

Zadoc Kahn beszéde.

Uraim!

Nagy fájdalom vesz erőt rajtunk láttára e koporsónak; magába zárja ez hűlt tetemeit egy nemes ifjunak, ki valóban méltó volt arra, hogy tagja lehessen ama csodálatos tisztikarnak, mely méltán képviselte

a loyaltást, a becsületet, a veszély tagadását, megvetését és az önfeláldozást.

Mayer Armandban oly szívet ismerünk, melyben csupán nagylelkű érzelmek találtak helyet. Feljebbvalói becsülték és szerették; barátai vele szemben a bizalom és jó pajtáság érze'imeit tanusították, melyek hadseregünket valóban egy családdá kapcsolják össze, melyet összetart a kötelességérzet és a hazaszeretet.

És mindezt semmivé tette egy sajnálatos katasztrófa! Ez a harmincznégyéves fiatal ember, ez a derék tiszt halál elé ment egyikében ama testvérgyilkos összecsapásokban, melyeket sajnos, a szokás jóváhagy, melyet azonban a törvény és vallás elítélnek.

Ah, uraim! mily gyásza ez a családnak, melyet oly kegyetlenül sujt a baj, mikor teljesen boldogan, egész biztonságban érzi magát. Mily gyász ez a hadsereg nézve, mely elveszti egyik legműveltebb, legbuzgóbb, legszebb reményekre jogosított tisztjét! Mily gyász ez Franciaországra nézve, mely eltűnni látja egyik fiát, ki szolgálni akarta hosszú éveken át bátorsággal, tudással és hódolattal. Mily gyásza végre a francia zsidóságnak, melyért e drága vér elfolyt.

Ime, hová vezetnek a toll erőszakoskodásai, a meggondolatlan támadások és a gyűlölködések, amelyek gyakrabban szinleltek, mint valóban érzettek!

Marad legalább egy vigaszunk kimondhatatlan fájdalomunkban; a kegyetlen leczke, mely a meggyászolt esetből folyt: Tanusithatom azt az általános bánatot, azt az egyértelmű részvétét, mely tapasztalható országunk egyik határától a másikig . . .

Minden szív, kivétel nélkül remegett a felindulástól; minden ajkról a fájdalomnak ugyanaz a kiáltása röppent el. Soha a nemzeti lelkiismeret nem jelentkezett hatalmasabb erővel; soha a hon szent egysége, mely azokban, kik lobogóját védik és génuszától nyerne lelkeseledést, nem lát mást, csak szeretett gyermekeket; soha ez az egység még nem nyilatkozott erősebben.

Uraim! E temetés is ékesenszóló, mert ugyszólván maga Franciaország kíséri; és úgy tűnik fel nekünk, mintha egy hang szólalna fel e koporsóból, mintha megszólalna valamennyi sirbólt, mely itt bennünket környez.

Ah, uraim, csak egy óhajt akarok kifejtetni, és midőn ezt teszem, biztos vagyok benne, hogy hű interpretora vagyok magának, Mayer kapitánynak; és ez az, hogy e tanácsok meghozzák gyümölcsüket, ez az, hogy mindazok, kik abban a megtiszteltetésben részesülnek, hogy tollat kezelnek és a közvélemény nevében munkálkodnak, értsék meg, hogy kötelességük az egyesítés és nem a szétválasztás és mondják magukban, hogy a haza ellen való véték a gyűlölség felkelése és az, ha a bizalmatlanság magvát hintik el a polgárok közé, kik egyenlő szeretettel viselhetnek egy-

más iránt; ez az óhaj az, hogy a gondolkozó-fők, a közélet férfiai, és különösen a vallások szolgálói, kik minden igaz és jó eszmében nevelkednek, használják fel egész befolyásukat arra, hogy egy családot képezzen Franciaország minden gyermeke és ne legyen csak egy szenvedélyük, az, hogy erősítsék a hazai dicsőségét és nagyságát és őrizzék jó hírnevét.

Igy tiszteljük meg ennek az ifju vértanúnak emlékét, az ifjuét, kitől idegen volt minden jogtalan és exclusiv eszme, minden gyűlölködés, ki tökéletesen a kötelességnek és a becsületnek szentelte magát. Az áldozat, melyet életével hozott, nem volt egészen haszontalan azokra nézve, kik neki drágák voltak, ha a szomorú félreértések eloszlátását eredményezi és a gyászfénytől, mely ma földi, megszabadítja Franciaország lobogóját, az igazság, az egyetértés és a testvériség e halhatatlan jelvényét.

Isten veled, Mayer Armand! Tudjuk mi, hogyan éltél és miért haltál meg. Nagyrabecsüljük emlékedet és szívünk mélyéből kérjük az istent, hogy örök igazságosságában a te rövid életedet olybá vegye, mint a melyet legkitünőbbben betöltöttél. Isten veled! Nyugodjál békében.

*

Borius tábornok, az Ecole polytechnique parancsnoka szólalt fel ezután.

Uraim — mondá remegő hangon — barátja voltam e derék és nemes tisztnek, kinek korai halálát siratja ma a politechnikai iskola. Jó volt, kedves volt és a hadsereg egyik jövő vezérét remélhette benne. Bizalmas viszonyunk alapján felhatalmazhattam arra, hogy felvegye a keztyűt és verje vissza a támadást, melylyel a francia tiszt minőségét illették.

Adieu! drága Mayer barátom, adieu!

Mayer rabbi, a boldogult nagybátyja mondta el az utolsó imát, mire a közönség elvonult a sir mellett. A katonák hangos »adieu« kiáltásokkal bucsuztak a szeretett tiszttől.

Mindenki ugyanazokat az óhajokat táplálta melyeket a grandrabbi:

Szabadságot mindenkinek! Lelkiismereti szabadság! Elég a vérontásból!

Szünjék meg minden vallási harcz.

Szünjenek meg a fajok küzdelmei és Franciaországban mindenki legyen francia.

Dávid király „sekel“-je.

Francia forrás után közli: M. B.

Az »Illustration« című legkiválóbb francia képes folyóirat ez évi június 11-ikéről keltezett számában hirt, képet és értekezést hoz oly leletről, mely hivatva van, hogy a tudósok világában általában, kivált pedig a régiségbuvárok közt s leginkább a szentíráshoz még ragaszkodó zsidóságban óriási feltűnést keltsen. A kép és ék-

írás megfejtése óta, a keleti archaeologia nem dicsekedhetik nagyobb felfedezéssel, mint a milyenre az említett lap hívja fel a világ figyelmét. Nem kevesebbről van szó, mint a Dávid király idejéből származó és a salomoni templomban őrzött szent talentumról, azaz a »kikkár«-ról, melyet a szentírás is az אבני הקדש (szent kövek) közé sorol, és melyre egy tudós keresztyény pap őseink dicső hazájában, a szent földön bukkant.

Ennél a ritka leletnél is, mint leggyakrabban, szintén a véletlen volt segítségére a tudós kutatónak, az archaeologus fürkésző szemének. Jóllehet, egyik vagy másik kétkedő olvasó valami tudományos szédülésnek képzelhetné az egészet, mégis a lap ismeretes komoly irányára és elég nagy szaktudományu apparatussal megirt értekezésére való tekintettel nincs okunk megbizhatóságát kétségbevonni. És most kövessük a rendkívül érdekes közlésnek nyomait.

A Jeruzsalemi »Szent Annához« czimzett kolostorban élő tudós francia szerzetes, pater Créé egy napon, midőn a kolostor melletti baromfi-udvarba ment, gömbalaku nagy követ pillantott meg, melynek csucsán kis vályut látott. Ez a vályu vízzel volt tele, melybe szomjuhozó tyúkok és kacsák csőreiket mártogatták. A kőnek hosszukás alakja volt, mint a czukordinyének. A rátapadt piszok és földnek daczára meglehetősen szabályos vonalakat lehetett rajta megkülömböztetni, melyek valamely íráshoz hasonlítottak.

Tisztító-fürdő, megerősítette e feltevést, mivel utána egész sereg vonal, szög és pont volt rajta megkülömböztethető. A golyót megmérték. Hossza $36 \frac{3}{4}$ cmt., szélessége 27 cmt. volt és súlya 42 kgrm.

42 kgrm! A felfedező meglepetésére e szám egy pár hectogramnyira megegyezett a régi zsidó »kikkár« súlyával, mely köztudomásulag 3000 sekel, egy sekel pedig 14.2 grammnak felel meg.

Ezen magában véve ugyan csekély eredmény után a kutató pater ama feltevésből indulva ki, hogy a fölfedezett kő a régi kikkár, más új támpontokat is keresett és ezeket csakhamar meg is találta:

Alakja kerek volt, a mire a zsidó talentum neve is mutat: kikkár-kör. Oldalán ugyan egy kissé le volt lapitva, de ez czéltudatosan történhetett, nehogy könnyen guruljon. Kézbe vevén e nehéz követ, azonnal ki találta az egyik csucsán levő lyuk kettős célját. A mélyedés szegélye igen jó fogót nyújtott a kéznek, midőn a másik kar a masszát emelni akarta. De ezen állandó előnyön kívül ama kivájt lyuknak még egy másik gyártási fortélyja is volt. A kőtömb faragásánál ugyanis igen bajos lehetett a kellő súlylyal bíró gömböt kikerekíteni. De hogy a mester vele mégis boldoguljon, inkább nagyobb súlyut faragott belőle és a kikkár-súly kikerekítése végett az anyag többletet a kő felső részén addig véste, míg a kellő súlyra le nem apasztotta. Ez ugyanolyan eljárás — csak hogy fordítva — mint a milyen manapság is a mi öntött súlyaink elkészítésénél követnek.

Most összeadás által — az arra készített formába ölmot öntve — igazítják ki a sulyokat, őseink kivonással tették ezt.

Még csak a felirat titkának megoldása volt hátra. Hátha e primitív és naív ákom-bákomok a tudós merész feltevését megcáfolják?

De összehasonlítván őket a régi keleti alphabetával, mindenekelőtt azt konstatálták, hogy a bevésett jelek közt van egy, mely azon װ -hez hasonlít, a mely csak a samaritanusi, és pheniciai és hieroglyph betűk közt fordul elő. A többi jegyek sem egyeztek meg a jelenlegi héber írással, hanem alakjuk közelített a régi egyiptomi szentíráshoz. De minthogy fölítették, hogy a szóban levő lelet a régi héber talentum, úgy a feliratnak is okvetlenül hébernek kellett lennie és ebből tovább következtetvén, arra az eredményre jutottak, hogy a feliratot a közönséges időszámítás előtt csak az 5-ik században véshették be, azaz akkor, midőn a még most használatban levő új héber typosokat Ezra még nem honosította meg, tehát akkor, midőn őseink még az assyr írással éltek.

Hónapokon át tartó kutatásra, tapogatózásra és türelemre volt szükség, aztán meg hol az egyiptomi, hol az assyriai, vagy phöniciai alphabetához kellett folyamodni, hogy valahára megszólaltassák a bevésett néma betűket és hogy évezredekkel ezelőtt beléjük vésett titkot kiderítsék. És végre leolvasták a kőről, hogy „Három ezer sekel, Dávid király súlya i.« שלשת אלפים שקל אבני מלך דוד»

»Királyi sulyok«-nak nevezték akkor a papok őrizete alatt levő tipikus sulyokat, melyeket a templomban őriztek, úgy, mint jelenleg a fémjelző főhivatalban őrzik mértékeink és sulyaink hivatalosan megállapított egységeit.

Mózes volt az első, a ki őseinknél e suly használatát elrendelte és mintáját a frigysátorban elhelyezte. Innen eredeti neve שקל הקדש = szent sekel.

Dávid király uralkodása alatt elnevezték אבן המלך = a király súlya, nyilván azért, mert ezen uralkodó az ő tekintélye által egész Izraelben kötelezővé tette Mózes régi sulyait.

Ennélfogva nemcsak közönséges ככר azon kő, a mit ama pater lelt, hanem egy, úgyszólván hivatalosan fémjelzett suly, a mely Dávid király idejéből származik, és hozzá még az ő bélyegét is viseli.

Kétségtelen, hogy mi csak annak a körülménynek, hogy valamikor szent kő volt, köszönhetjük azt, hogy az annyi évezredekken át oly tökéletes alakban maradhathatott ránk.

Ezer éven át, a míg a templomban a papok őrizete alatt állott, fogyatkozás nem eshetett rajta. Midőn Titus katonái a templomot hatalmukba ejtették, bizonyára keveset törődtek ezen kötömbbel és ott hagyták a romok közt heverve, kitéve a véletlen eshetőségnek. 600 évvel később egy khalifa az Ommajidák közül le-

bontatta a salamoni templom büszke falait, hogy helyökre az Omar-meesetet építtesse és valószínű, hogy a többi romokkal a szentély köve is eltávolított a szent talaj közeléből arra a helyre, a hol megtalálták a »Szent Anna« című kolostor udvarában, melyet a régi templom területétől csak egyetlen ut választ el.

Az idézett czikk további folyamán azt is olvassuk, hogy ezen nagyfontosságú lelet nemsokára a párisi Louvre-muzeumba kerül.

Bármennyire fájlalhatjuk is mint zsidók, hogy e szent ereklyénket hajdani szereplése helyéről eltávolították, mégis örömmel vesszük, ha dicső multunk eme primitív, de páratlan emléke közelebb jut hozzánk európai zsidókhoz, kik majd könnyű szerrel és kevés fáradság árán megtekinthetjük ősi régiségünket, melynek láttára lelkünket bizonyára oly mély, szent áhitat fogja megszállani, mely fel fog érni a legájtatosabban mondott zionidával.

A szalonnával bélelt orthodox zsemlye.

Egy kis leleplezés.

Nem tudom, máshol is divik-e a saját külön — orthodox zsemlye, a pesti orthodox hitközségben — az bizonyos — behozták. A főváros „istenfélő“, mint orthodoxaink magukat nevezik, egy idő óta akár otthon, akár vendéglőben csak oly zsemlyéket élveznek, melyeken rajta van a pesti orth. rabbiság pecsétje.

Eszünk ágában sincsen ezt kifogásolni, vagy az összeg után tudakozódni, melyet az ilyen zsemlyék készítésére egyedül feljogosított pék a privilegiumért fizet. Végtevére szemesnek áll a világ és a pesti »istenfélők«-nek sok a kiadása. A dolgot azért említem fel, mert csak a napokban történt, hogy egy itteni orthodox polgártárs, kit, ugylátszik, roppantul megbánthatott hitközsége, egy itteni orthodox vendéglőben, hol együtt ebédeltünk, váltig állította, hogy legkevésbé sem a vallásosság az, mely az új intézkedést szülte. Fogadok, szólt haragosan, (pedig ilyenkor az embernek rendesen nincs igaza) fogadok, hogy az ilyen orthodoxul bélyegzett zsemlyét megesszük, ha mindjárt szalonnával van is bélelve. Mert nálunk a fődolog az orthodox bélyeg, de nem az orthodox lényeg.

Hivatkozom az orthodox vendéglő egész személyzetére (egy hálósipkás — mert hajadon fővel felszolgálni nem szabad — pinczésügyerekre) hogy a vakmerőt nyomban leszidtam és fogadást ajánlottam, hogy az ilyen zsemlye rettegést és iszonyt keltene a szentek táborában és jaj az orthodox péknek, kiről ilyen zsemlyét kisütnének.

Vagy tévednék?

Ám lássuk!

Bemutatok im' egy ilyen orthodoxul bélyegzett, de szalonnával bélelt zsemlyét. Ha tényleg elég a bélyeg,

ám élveztétek tovább, orthodox atyámfiai, a péket meg tüntessétek ki, hogy olyan galádul visszaélt bizalmatokkal.

Van egy . . . azaz megálljunk csak. Péketek épp oly vakmerő, mint szemérmetlen; jó lesz rögtön aktákra hivatkoznom, melyeket sem letagadni, sem azokat „mindaddig hazugságnak nyilvánítani stb.“ a lehető legnagyobb arczátlanság mellett sem lehet.

A járásbiróság levéltára, nemde, nyitva áll mindenki előtt és nyitva a főváros VI. kerületi, Király-utca 50. számú ház I. emeletén 4. ajtó alatt lévő és bagatelj ügyekre vonatkozó levéltár is. Menjete el oda ti magatok, kérjétek ki az 1891. évi 1414. szám alatt lévő acta-csomagot és meg fogjátok tudni, mikkel traktálnak benneteket orthodox bélyeg alatt.

Lapotok szerkesztőjét, mert a neki szállított cikkeket megfizetni nem akarta — erről szól az acta-csomag — beperelte *Szterényi Bertalan*.

Szerkesztőtök tüzet okád a vakmerő merénylőre. Mily hallatlan rágalom! a legszélsőbb orthodox irányt képviselő, istenes káromkodásoktól, az eretnekek kiátkozásától, a nem orthodox zsidók kitagadásától buzogó lapra, hogy foghatja rá Szterényi Bertalan, ki zsidó léteére nyíltan gyalázta a zsidóságot, ki, miután kikeresztelkedett, egyike lett a legkérlelhetetlenebb antiszemita-knak még pedig akkor, mikor annyi oldalról csaptak össze a gyűlölség lángjai a magyar zsidóság feje fölött, hogy foghatja rá az, ki Ujpesten antiszemita lapot szerkesztett, antiszemita röpiratokat irt, hogy foghatja rá egy ilyen szent orthodox lapra, hogy részére cikkeket irt? — Nemde, ezt vártátok szerkesztőtöktől? más választ tőle fel sem tételeztek? Szó sincs róla. Olvassátok el a június 15-én felvett. M a s s a n e k járásbíró által aláírt és az augusztus 7-ikén felvett és T a l a b é r i albiró által aláírt jegyzőkönyvet és meg fogjátok tudni, hogy szerkesztőtök *elismeri, hogy Szterényi Bertalan által megjelölt, a »Zsidó Híradó«-ban megjelent cikkeket ő (Szterényi) irta*, de tagadja, hogy azokért Szterényinek fizetés járna. Szterényi — ezt vallja szerkesztőtök — szivességből (az orthodox ügy iránt való lelkesedésből?) irta azokat a cikkeket és kijelentette, hogy legfőbb pár jó szivart fogad el munkájáért. Szerkesztőtöknek erre a bíróság odaitélte a főesküt, hogy mi lett azonban a pör vége, az actákból ki nem tetszik; úgy látszik, a két fél egyezsége lépett. Milyen feltételek mellett és egyáltalán dolgozott-e még azontul is Szterényi Bertalan a „Zsidó Híradó“-ban, azt nem tudom, de Szterényi szellemére határozottan rá lehetett ismerni a cikkekből, mik az orthodox közvetítő bizottság lapjában a recepti-nális mozgalom alatt megjelentek. Mert a zsidó vallás egyenjogúsítása ellen izgatni, mi más az, mint antiszemitizmus. Az antiszemitizmus legundorítóbb faja, mert zsidóktól, orthodox zsidóktól ered.

A dolgozatok közt, mikért Szterényi Bertalan a díjakat követeli (a „Zsidó Híradó“ azon számai, melyek-

ben Szterényi dolgozatai megjelentek, mellékelve vannak az említett actacsomaghoz) és a melyekről Weisz Dániel, az orthodox közvetítő bizottság titkára és a „Zsidó Híradó“ szerkesztője jegyzőkönyvileg elismeri, hogy Szterényi készítette, van egy, mely különösen lebilincseli figyelmünket. Czime: „A Chevra Kadisa hivatása“. Ciceró betűkkel, de még sokkal cicerósabb orthodoxismussal ismerteti a cikket a nagyváradai rabbi egy, türelmetlenségtől csakugy hemzsegő beszédét, melyet abból az alkalomból tartott, hogy Nagyváradon a zsidó temetőben merészkedtek eltemetni egy három éves zsidó fiugyermeket, ki, természetesen nem a saját hibájából, körülmetélve nem lett. Az ismertetés végén ott diszlik a *szerkesztő aláírása*, a tárgyalási jegyzőkönyvekben ugyanez a szerkesztő *elismeri, hogy az ismertetést Szterényi Bertalan irta*. Mi ez, orthodox atyámfiai, nem-e a szalonnával bélelt, orthodoxnak bélyegzett zsemlyék egyik leggyalázatosabbika?

És ilyenekkel tartják jól szegény dupirozott orthodox testvéreinket!

Nem most jutott tudomásomra a dolog, de meg nem irtam volna most sem, sohasem — mindig iszonyodtam a piszokba való belenyulástól — ha a többször említett orthodox lap szerkesztője erre egyenesen nem kényszerít. Hogy alávaló gyanúsítására e lapok multheti számában hitvány, gaz rágalmazónak jelentetem ki, mint a kirugott korcsmai hős, ki vakmerően odakiabálja ellenfelének: no próbálj, mégegyszer meg rugdalni! A „Zsidó Híradó“ szerkesztője is egyenesen újabb nyilatkozatra hív fel. Mutassam ki neki ugymond, hol és mikor irta ő nevét más által írott cikkek alá, különben hazugságnak bélyegzi állításomat. Bámulom ezt a vakmerő va-banque játékot, mely arra számít, hogy üzemeit nem ismerik és így ő kerekedik majd felül és derék, érdemes férfinak fogják majd tartani hivei, ha ilyen bátran bizonyításra szólítja fel ellenfelét. Ime, szolgáltam egyik bizonyítással. Azt hiszem, egyelőre elég. Hogy az általa aláírt »Örömhangok“ című cikket nem ő irta, ismételve és a leghatározottabban állítom. Ő tudja ezt legjobban. Jajveszéklesce, keserves panasza arra az ígéretre birta ugyan a cikket szerzőjét, hogy ellene bizonyítani nem fog, de azért jó lesz nem feszegetni a dolgot. Nincsenek ugyan bírósági acták, de ha kenyértörésre kerül a dolog, a cikket szerzője (akit tisztán ő írta való tekintetből nem neveztem meg) mást, mint igazat nem vallhat.

Fenntartva és ismételve multheti nyilatkozatom minden állítását, adatát, mégis concessiót teszek ma a „Zsidó Híradó“ szerkesztőjének. Azt irta — persze nem tudta, hogy igazat ír, — hogy sakter vagyok. Nos, ez igaz. Nem gyakoroltam soha a metszőséget, de theoretice elsajátítottam még bachur koromban, mikor a rabbiságra készültem. Én illet sohasem állithatnék az orthodox lap szerkesztőjéről. A saktárság bizonyos héber tudást tételez fel, ilyennek pedig még a legparányibb

nyomatát is hiába keresnők a „Zsidó Híradó“ szerkesztőjénél, a ki orthodox lap élén, orthodox intézmény szolgálatában a sakter nevet — elég arcátlanul — gyalázó névként használja.

A saktárséget csak egyféle értelemben tudnám véle összeköttetésbe hozni. Midőn egyszer az én rabbim fürdőbe utazott és bocherjei körülállották indulófélben lévő szekereit, a kocsi kapaszzkodott Jainkele Derecske ki csak az iménti vizsgánál szörnyű dorgatoriumban részesült. Megragadta a gyeplőt, hogy a lovakat az udvarból kihajtsa, de természetesen, neki hajtott egyenesen a kapufélfának. A megijedt rabbi felkiáltott: Jainkele, az istenért, tanulni tanulsz, mint egy igazi kocsis és a lovakat hajtod, mint egy igazi bachur! Az orthodox lap szerkesztője a szombati kártyázást és szivarozást végzi, mint egy igazi szerkesztő, a lapját szerkeszti, mint egy igazi sakter.

Szabolcsi Miksa.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése **junius hó végén** lejárt, teljes tisztelettel kérjük; méltóztásának előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Egész évre 8 frt — kr
 fél évre 4 frt — »
 negyed évre 2 frt — »

Papok, tanítók és községi hivatalnokok:

egész évre 7 frt — kr
 fél évre 3 frt 50 »
 negyed évre 1 flr 75 »

Az „Egyenlőség“
 szerkesztősége és kiadóhivatala
 Budapest, Váczikörút 23. sz.

Hirek.

— **Ki legyen elnök?** Lapunk múlt heti számának e feliratu hírukra reflektáló következő leveleket vettük:

Tekintetes szerkesztő ur!

Igen szépen köszönöm azon néhány meleg szót, melyekkel becses lapja múlt heti számában rólam megemlékezett. Engedje meg, hogy az orsz. m izr. tanító-egyesület elnöki állására való jelöltetésemről komoly meggyőződésem szerint nyilatkozzam.

Az orsz. tanítóegyesület első rangu tényezője a magyar Izrael vallásos és kulturális életének, megbecsülhetetlen az a nemzeti missio is, melyet a magyar nemzeti eszme érdekében tagjai szerte az országban kifejtének. Ily egyesület élére jelöltetni is nagy megtiszteltetés, de ha örültem is neki, ha szívesen láttam

is e fel-felcsillámló bizalmat, magasabb erkölcsi okokból nem fogadhattam volna el.

Szerintem az egyesület elnökségére a tanítóság ez alkalommal csak két ember között választhat: **Ozer Zsigmond** és **Szántó Eleázár** jöhetnek komolyan számba. Az előbbi zavaros viszonyok közt két évvel ezelőtt, ugyszólván, a maga akarata ellenére csak a közbizalom feléje fordulása miatt foglalta el a diszes állást és derekasan, becsülettel, önmegtagadással és odaadással állotta meg a helyét. Szántó Eleázár meg husz évig viselte az elnöki tisztet. Ő tette a magyar Izrael nélkülözhetlen és befolyásos factorává az együletet. Az ő tolla, az ő személyes közbenjárása, lankadatlan küzdelme kiválóan hozzájárult ahhoz, hogy a magyar izr. tanítóság tekintélye, erkölcsi ereje, anyagi helyzete a községi életben megizmosodott. Az öregebb tanítók és mindazok, kik a multat ismerik és kellő érzékek van a történetek iránt, elévülhetetlen érdemül fogják ezt neki betudni. Ő initiálta az egyesület kiadványait, a melyek nem csupán az egyesületet gazdagították, teremtvén oly alapot, mely a megszorultak az inségbe jutottak és az özvegyek anyagi támogatását mindinkább nagyobb mértékben teszi lehetővé, hanem oly kiadványok ezek, melyek a modern paedagogia és a magyar nemzeti eszme szolgálatában első rangu helyet foglalnak el népiskolai könyveink sorában, elismerést szereztek a zsidó tanítóság tanítói hivatásának minden competens forum előtt. Ő tanácsadója, bölcs vezetője és irányítója volt az egyetemes magyar izraelita tanítóságnak.

Miután Ozer ur határozottan kijelentette, hogy az elnöki tisztet elvállalni többé nem hajlandó, sorakozzék a tanítóság Szántó Eleázár ur körül. A ki annyit tett, attól várhatunk még többet, ő kész elfogadni az állást, nekünk feladatunk ezzel őt megtisztelni. A rövid életű jelen csak a multnak kellő megtisztelésével dolgozhatik céltudatossággal a rábizott jövő érdekében.

Ez az én hitem, erős meggyőződésem. Az egyesület jövője érdekében óhajtom, hogy a Budapestre összejövő tanítóság ez irányban munkálkodjék.

Tekintetes szerkesztő urnak maradtam kiváló tisztelettel
Stern Abrahám, tanár.

Igen tisztelt szerkesztő ur!

Örömtől dagadó kebellem olvastam becses lapjának mult heti számában közölt „Ki legyen elnök?“ című felszólalását. Jól esett meggyőződnöm: „ki lo almon jisroel“, hogy akadt az igazságot szerető és az igazat kimondó férfiú, ki százak szívére nyomó igaztalan mellőzés jóvátételéről a nyilvánosság előtt, férfiúhoz illő módon, szólni bátorkodott.

Szívem mélyéből üdvözlöm és meghálálom a sok egyesületi tag véleményét tolmácsoló helyes és nyílt szavakat. A magyar zsidó tanítóság maga magát tiszteli, ha karának eme kimagasló alakja iránti tiszteletének egyhangu választás által kifejezést ad. Mindnyájunk

szent kötelessége Szántó Eleázárt, mint ama férfit, ki a virágzásnak indult egyesület megteremtője, később pedig éltető lelke, fáradhatatlan és hű fejlesztője, kit a méltatlan gyanúsítás ép azért mélyebben sújtott, — törhetetlen ragaszkodásunkról és ernyedetlen tiszteletünkről meggyőződni. — Állítsuk tehát újra az évtizedeken át kipróbált érdemdús férfit az egyesület élére, egyhangu szívből fakadó kiáltással: Éljen Szántó Eleázár! — Iglón, 1892. június hó 26.

Lövy Mór, népisk. igazgató.

— **A pesti izr. nagyhitközség segédrahbijává** a legutóbb tartott választmányi gyűlés Dr. Weiszburg Gyulát választotta meg. A megválasztott, ki csak f. é. február havában nyerte el a rabbiképesítő levelet az országos rabbiképző intézetben, melynek legjelesebb növendékei közé tartozott, Erdőbényén, mélyen benn Zemplén megyében mint szigorú orthodox szülők gyermeke született, (a szemináriumi növendékek nagyobb fele orthodox vidékekről s szigorúan vallásos szülőktől származik.) A szemináriumba, hol 10 évet töltött, a jesivából lépett át. Próbaszónoklatai, melyeket a dohányutczai temelomban tartott, úgy formailag mint tartalmilag megnyerték a különben elkényeztetett nagyhitközség vezéreiből tetszését.

— **Amerika felfedezése négyszázadik évfordulójának megünneplését** f. évi oktoberről, jövő év májusra halasztotta az Egyesült Államok kormánya. E halasztásról a napokban értesítette a new-yorki „B'nei B'risz“ főpáholya Dr. Kayserling, pesti rabbit. Hirneves történésszünk ezt nagy örömmel vette, mert most spanyolországi utját, mely ha a meleg hónapokra esik, roppant nehézségekkel járt volna, az ősz kezdetére halasztja, miről amerikai megbízóit rögtön értesítette is. Dr. Kayserlinget tudvalevőleg, tekintettel a spanyolországi zsidók története terén tett kutatásaira és több nagyszabású művére a new-yorki zsidók azzal bízták meg, mutatná ki Amerika felfedezésének 400. évfordulójára „milyen részök volt a spanyol zsidóknak a negyedik világrész felfedezésében?“ Dr. Kayserling vállalkozott e mű megírására, annál is inkább, mert a kérdésre vonatkozólag számos adat állott rendelkezésére, de kijelentette, hogy további kutatások szíjából fel kell keresnie az Escorial és Salamancas könyvtárait Spanyolországban. A társaság erre előleges költségekre azonnal 1000 dollárt bocsájtott a rabbi rendelkezésére és köszönetét fejezte ki, hogy a nagy fáradalmakkal összekötött utra vállalkozik. (Salamancas Sewillától 3 órányira fekvő elhagyatott kolostor, hol meghálni lehetetlen. Dr. Kayserling ennél fogva csak a nappalt tölthetné a könyvtárban, éjjelre mindig Sevillára kellene utaznia, még pedig kocsin.) A rabbit, ki e közben 20 napot töltött a bécsi udvari könyvtárban és ki ott legmagasabb személyiségektől ajánló leveleket szerzett a spanyol kormányhoz és Krisztina regens-királynéhoz, még csak a déli ég alj forróságától való félelem bántotta, őszi utazásakor azonban ettől tartania nem kell.

— **Megfutamodott rabbi.** Teljesen tudatlan, hőzönséges lókupecz volt ökiyelme hajdanában, de az Örökkévaló felemelte őt a porból, hogy népe fejedelmei, dicsői és nagyjai fölött korlátlanul uralkodjék kénye-kedve szerint. Szemöldöke egy rángatására porba hull előtte a kemény nyaku lázadó, meglagadja tettét és elszántsága elhal hódolatban és rettegésben. De hagyjuk a bibliai stylust Említettük röviden, hogy a kismártoni orthodox rabbi körlevelet intézett több orthodox rabbihoz, melyben munkára, szervezetre, országos gyűlés behívására sarkantyuzza őket, kikelve egyszersmind a mostani vezetés, de különösen a közvetítő bizottság orgánuma ellen Sime, mi történik? A hogy megtudták a dolgot az orthodox irodában, a hogy maszkirozva megfenyegették a gyalázott lapban, a hogy intést kapott a lázongó rabbi a készülő szörnyűséges itéletéről, megleledkezve mindenről, amit irt, mondott, futva fut a titokban fellázadt szent és Mesiása lába elé borulva, megtörve letagad mindent, mindent, sajátkezüleg irt leveleit is. Szent atyám, álljon meg egy pillanatra, nézze meg ezt a kéziratot; csak pár nap előtt irta, nem is egy, hanem tudja Isten hány példányban, hiszen lapunk szerkesztőségének magának 5 ilyen példányt küldöttek be. Ön a „Zsidó Híradó“-ban tagadja, hogy a lap ellen, vagy a közvetítő bizottság elnöke ellen irt volna valamit, sőt ellenkezőleg. Nos lássuk a kéziratot Nevével aláirt héber levelében a közvetítő bizottság lapjáról — nem tudom mi okból — németül nyilatkozik, még pedig szóról szóra így:

»Alle Welt 'ה' דרבקים בראת ה' (azaz a jámborok) wird in Contribution gesetzt, ein Organ zu erhalten, dass mit dem Nimbus als Parteiorgan zu gehen ungeben ist und autorativ (szóról szóra ezitalok) über Meinungen und Personen unappellierbar zu urtheilen — und auch noch unanständig durch Laune und Unwissenheit die ganze Orthodoxie zu kompromittieren.«

Milyen nagy lehet a híres rabbi ijedtsége, hogy ilyenek után azt jelenti ki a leszidott lapban, hogy tökéletesen egyetért vele. A közvetítő bizottságról, — ismételjük multheti kitételünket — maró gúnnyal nyilatkozik. Izlelítőül, im a következő, a héber szövegből szóról szóra fordított sorok:

»Ments isten, hogy el akarnák őket (a közvetítő bizottság vezetőit) távolítani. Mert ők roppant hatalmasak abban, hogy mások erejét gyengítsék, hogy leszállítsák annak becsületét, kit ellenfélnek hisznek. Erősek ők e cselekedethen és hősök Izrael igazai és őszinte barátai tanácsának meghiusításában és az egyenes gondolkodásnak és értelmes szívűek letteinek megsemmisítésében.*)

Szegény rabbi! Milyen nagy lehet az általa leirt hatalomtól való rettegése, hogy ennek képviselői előtt most nyilvánosan bűnbánólag hajtja meg fejét. Szomorú jele ez annak a járomnak, melyet Reich Ignác a szerencsétlen orthodox rabbi nyakára rakott.

*) Im a héber szöveg:

ה'יו לדהותם כי בזה המה תקיפים מאוד להחליש בה אחרים לגרוע כבוד איש אשר ישב למו למתנגד, גבורים המה במעשה וענשי חיל לסכל עצת נאמני ואוהבי ב'י ולבטל מפעלות תמימי דעת ונבוני לב.

— **A brüni királylátogatás** alkalmából az új községi törvény alapján szervezkedett morva zsidó hitközségek küldöttségileg tisztelegtek ő felsége előtt. A szónok Placzek dr. orsz. rabbi volt, ki a hódolat és szeretet tolmácsolása után azt is kiemelte, hogy ő felsége trónralépte előtt csak kevés morva városban és ott is csak néhány zsidó tartózkodhatott. A szokásos héber áldást ő felsége engedelmével födött fővel mondta el. Az uralkodó válaszáat forrásunk nem közli, de említi, hogy a küldöttség tagjai közül 7-en részesültek kitüntető megszólításban. Az udvari ebéden Gomperz lovag keresk. kamarai elnök orsz. képviselő és Placzek dr. rabbi voltak hivatalosak, kik különben Vetter gróf estélyén is résztvettek.

— **Jubileum.** A Fonciére pesti biztosító intézet Schön Vilmos vezérigazgatója 25 évi érdemes működése elismerésére június hó 25-ikén jubileumi ünnepélyt rendezett. Ennek részletei közül kiemeljük, hogy a tisztviselői kar értékes föliratot nyújtott át az ünnepelt nevére alapítványt létesített a keresk. akadémiában; az intézet igazgató drága tiszteleti ajándékkal kedveskedtek stb. A jókívánatok szóban és írásban özönével jöttek, melyek mind arról a szeretetről tanuskodnak, melylyel a jubilanst körülveszik és a biztosítás terén tett reform intézkedéseit elismerik. Schön Vilmos a jubileum alkalmából az intézeti létesítendő nyugdíjalap javára 1000 fírtot adományozott.

— **Kitüntetés.** Frankl Lajos Ágost drt, az ismert osztrák zsidó poétát a szász-weimari nagyherceg a sasrend commandeur keresztyének jelvényével tüntette ki. Az érdemjelet a nagyherceg minisztere, Cross igen meleg levél kíséretében küldte meg az agg poétának, ki néhány nappal ezelőtt Weimarban vendége is volt a nagyhercegnek.

— **A horvát-slavon orsz. jelzálogbank** június hó 25-iki alakuló gyűlésén Beck Nándor és Beck Miksa budapesti bankigazgatókat is igazgatósági tagjaivá választotta meg.

— **Luzatti decorálása.** Az olasz exminiszternek, Luzatti nak a német császár a Németországgal kötött kereskedelem-politikai szerződés érdekében kifejtett működésének elismerésül a vörös sasrend első osztályu jelvényét adományozta. Az olaszországi német követ Salm gr. rokonszenves szavak kíséretében nyújtotta át a kitüntetést.

— **Malvano Giacomo,** az olasz külügyminiszterium államtitkárja, mint Rómából jelentik, a legnagyobb olasz érdemjellel, az olasz korona nagykordonjával való kitüntetésben részesült.

— **Zsidó tiszték Franciaországban.** A zsidó vallásu tiszték ügye volt az, mely Párisban egy sereg párbaj okozójává lett, s a melynek egyik tragikus esetéről lapunk más helyén emlékezünk meg kimerítően. Ez alkalomból nem lehet érdektelen a következő adatok közlése: A francia hadseregben körülbelül 500 zsidó vallásu tiszt van tényleges szolgálatba, kik között 77 Levi, 38 Dreyfuss, 21 Mayer, 17 Weill, 15 Salamon, 5 Abraham nevű van. Magasabb állást tölt be közülük Hinstin hadosztályparancsnok, Verduu parancsnoka és 5 ezredes, kik a tüzérséghez tartoznak. Néhány évvel ezelőtt a zsidó tábornokok száma jóval nagyobb volt, de legtöbbjük az arra való kor elérése folytán a tartalékba lépett. Ezek közül még életben vannak: Lambert, Levy és Seé hadosztályparancsnokok, továbbá Brisac és Abraham ezredparancsnokok. A tartalékba 500-nál több

zsidó vallásu tiszt tartozik. A st.-cyri hadapród iskolában jelenleg 15 a zsidóhitű növendék.

— **Pályanyertes mű** Az orsz. rabbiképző intézet tanári kara a báró Schey-felé 100 fírtos jutalomra Büchler Sándor rabbijelölt »Askenazi Gerzon rabbi élete és művei« cz. dolgozatát találta méltónak. A szerző, ki a moóri rabbinak fia, külföldi tanulmányúján értesült a kitüntetésről.

— **A Mayer-Morés párbajhoz.** Saussier tábornok napiparancsban foglalkozik a Mayer-Morés párbajjal, elmondja, hogy a nagy katonai családnak milyen érzékeny gyásza van egyik legkitűnőbb tagjának, Mayernek halálával, kárhoztatja azt, aki katonai létére idegen tollal és karddal élve, megtámadja bajtársait; aztán pedig nyugalmat és hidegvért ajánl, mert meglehetnek győződve, hogy a közfelháborodás tönkre fog tenni minden olyan kísérletet, melyek Franciaország nagy szövetségének és szerves részeinek ártalmára lehetnének. — Cremieux Foat, Mayer barátját, hogy a további párbajoknak elejét vegyék, az afrikai francia gyarmatokra vezényelték szolgálattételre. — A Mayer-Morés párbaj következménye két törvényjavaslat is, melyek a páros viaskodások szigorubb büntetésére irányulnak. Az egyik — melyet Cluseret tábornok még 1889-ben terjesztett a kamara elé, de azóta megfeledeztek róla s a mostani izgalmas napok után ismét elővették — már a párbajra hívást és elfogadást is bünteti és a segédek is büntetendőknek tartja. A másikat Lecomte szándékszik a senatus elé terjeszteni, de enyhébb büntetési normákkal.

— **Uj templom és iskola Békés-Csabán.** A békéscsabai hitk. új templomának és iskolájának alapkövét f. hó 6-án fogják ünnepélyesen elhelyezni. Langger Lipót fővárosi építész és vállalkozó, Klein Gyula dr. óbudai rabbi leendő veje készítette az épületek terveit, melyek Csabán annyira tetszenek, hogy Belicza y volt főispán indítványára a város képviselőtestülete a városházán közszemlére tette ki azokat.

— **Az orsz. izr tanítóegyesület** — mint említettük — f. hó 5-én és 6-án tartja meg jubileumi és rendes közgyűlését. A meghívó, mely az együlethez bármilyen czímen tartozókon kívül a tanügybarátoknak is szól, teljes programot közöl. A jubiláris ünnepség f. hó 5-én d. e. 7-11 óraker istentisztelettel kezdődik a dohányutezai templomban, hol L a z a r u s főkántor a karral a Matovut és 119 zsoltár 1—7 versét fogja előadni. Koh n Sámuel dr. díszelnök szónoklatot tart és eléneklik a Szózatot. Az ezt követő ünnepélyes ülést a sip-utczai iskola dísztermében O s e r Zsigmond elnöki beszédje fogja megnyitni. Utána B á n ó c z y József dr. ünnepi szónoklatot, W a l d e r Jakab bajai polg. isk. tanár alkalmi beszéddel fog szerepelni, M o r g e n s t e r n Jakab felolvassa a titkári jelentést, P a l á g y i Lajos alkalmi ódáját elszavalja A d l e r Simon, amit a tiszteletbeli tagok választása, az esetleg érkező üdvözetlek felolvasása és a zárszó fog követni. A július 5-én d. u. 3 óraker kezdődő és a 6-án d. e. 9 óraker folytatandó rendes közgyűlés tárgyai a következők: A számvizsgáló bizottság megválasztása, az alapszabályok módosítása (Schön József előadó); az árvaalap ügye (előadó Csukási Fülöp). A »Szántó Eleázár alapítvány« kamatainak odaitélése. Tisztujítás. S e l t m a n n Lajos párkányi tanító előadása a zsidó ifjúsági iratokról és végül az indítványok.

— Kohut, a new-yorki rabbi — itthon.

Kohut Sándor dr. a híres newyorki rabbi, az „Aruch Hasalom“ nagy tudású szerzője — mint nekünk írják — nejével, Bettelheimnak, a bold. baltimorei rabbinak leányával, Keeskeméten lakó édes anyjánál és rokonainál volt látogatóban. A tudósítás beküldője egyuttal azt az érdekes irodalmi hírt is közli, hogy Kohut csak most fejezte be világhírű művét, az óriási anyagot feldolgozó Aruch Hasalomot s az utolsó kötetnek korrekuráját Karlsbadban fogja végezni, ahová üdülésre június hó 29-én utazott el. A műhöz tartozó index és egy igen becses supliment a közel jövőben fogja elhagyni a sajtót. — Ugy tudjuk, hogy a tengeren tulon állomásozó hirmes földink a fővárosba is el fog látogatni.

— Az »Izr. siketnémák orsz. intézete« évzáró vizsgája. A testi vagy lelki fogyatkozásban szenvedő emberek közt legboldogtalanabb kétség kívül a siketnéma. A hülye, tompaelméjű és elmebeteg a legnagyobb sajnálatot kelti fel bennünk, de neki magának nincs tudomása állapotáról, ő nem érzi magát szerencsétlennek. Az örökös vakságban élő helyzete is borzasztó, de közlekedhetik embertársaival, kiknek fájdalmát elpanaszolhatja, és nem boldogtalan az, ki mondhatja másnak, hogy mennyire szenved; azonkívül megérti a vigasztalást is, mi nagyban megkönnyíti sorsának súlyos voltát. A siketnémánál azonban a hallás és beszéd hiánya válaszfalat von közte és embertársai között; ő nem érti meg az édes anya szavát, a dajka altató meséjét; ha szívet szomorúság tölti el, nem könnyíthet magán az által, hogy kitarja azt mások előtt; a biztató vagy vigasztaló szót nem fogja fel, nem érti meg. És helyzetét még borzasztóbbá és a legnagyobb mértékben elviselhetlenné teszi azon körülmény, hogy ő föl tudja togni állapotának mostoha voltát egész nagyságában, mert hiszen a természettől különben ép észszel és gondolkodó tehetséggel van felruházva. Ilyen körülmények közt nem csoda, ha elkeseredettség lopózik szívébe, ha nálánál boldogabb embertársait irigylő, irántuk bizalmatlansággal visiseltetik és szenvedélyeskedés, továbbá hirtelen indulat keletkezik nála. E szomorú helyzetben csak egy vigasztaló körülmény létezik, hogy vannak intézetek, hol siketnémákat jó, szelid és értelmes emberkévé nevelik, hol megtanítják őket beszélni és a beszédet megérteni, mi által vissza lesznek adva az emberi társadalomnak, honnan fogyatkozásuk miatt ki voltak zárva. Ilyen intézet az »Izraelita siketnémák országos intézete«. E lapok olvasói tudják annak eredetét, hiszen több ízben el volt az itt mondva. A jótékonyosság hozta azt létre, amennyiben e g y i s m e r e t l e n ü l maradni akaró, — de kinek nevét számos siketnéma és árva foglalja imájába, — csaknem egész vagyont, melyet egész életében szorgalmas munka által szerzett, ezen intézet alapítására hagyta. Tizenöt éve, hogy ezen intézet megnyílt éezen idő alatt 212 siketnéma (120 fiu és 92 leány) lett fölveve és kiképezve, kiknek legnagyobb része, ha nem

kerül az intézetbe, bizonyára elzülött volna, mert szülőik többnyire szegények lévén, nem hozhatták volna meg azt az áldozatot, hogy gyermekeiket saját költségükön kiképezthették volna. — De még így is elegenden vannak, kik minden oktatás nélkül nőnek fel, mert az intézet bizottsága kénytelen őket visszautasítani, nem rendelkezvén elég pénzzel, hogy valamennyi folyamodót fölvehesse. Pedig az intézet igazgatója egy ízben kimutatta, hogy ha az intézet kellő támogatásban részesítennék, akkor *nem lenne hazánkban egyetlenegy zsidó siketnéma sem, ki a nevelés és oktatás áldásában nem részesülhetne.* A községeknek érdekében lenne az intézetet támogatni, mert hiszen azok a siketnémák, akik nem tanultak, később amugy is terhükre esnek. — A lefolyt iskolaévben 77 növendék (35 leány és 42 fiu) volt az intézetben, kiknek több mint fele teljesen ingyenesen tartatott el. A növendékekkel június 26-án tartották az évzáró vizsgát, melynél az intézet vezérőlbizottságának és hölgyválasztmányának tagjain kívül szépszámú közönség gyűlt egybe. Ott voltak: Gerlóczy Károly h. polgármester, Wahrmann Mór és Sándor, dr. Bókay egyet. tanár, Deutsch Sámuel, dr. Kohn Sámuel rabbi, dr. Ehrenhaft Rezső és neje stb. A növendégeknek a fokozatos haladás lett bemutatva. Az első osztálybeli növendékek, kik alig tíz hónap előtt jöttek az intézetbe, e rövid idő alatt megtanultak írni, olvasni, valamennyi hangot kiejteni. Aszerint, amint a gyermekek régebben vannak az intézetben, ismeretkörük és szókincsük bővebb és bővebb lesz, miglen a legfelsőbb osztály növendékei teljesen elsajátították azon ismereteket, melyeket a népiskola halló és beszélő növendékeinek nyújt. Csak a kérdező ajkára figyel és ennek mozdulataiból megérti a kérdést. A siketnéma oktatás lényegében ugyanis abból áll, hogy a hallás a látás által pótolatik. Kezdetben kissé idegenszerűleg hat a siketnémák beszéde, de lassan-lassan fülünk teljesen megszokja azt, miről a vizsgánál jelen voltak meggyőződhetek: A vizsga végzetével egy kilépő növendék szépen elmondott beszédben mondott köszönetet tanuló társai nevében az előjárásnak (elnök Deutsch Sámuel), mert hat éven át eltartotta őket; a hölgyválasztmányak, (melynek élén dr. Ehrenhaft Rezsőné áll), hogy testi jólétükről gondoskodott és a tanítótestületnek, (igazgató Grünberger Lipót) hogy tanította és nevelte őket. **A. S.**

— Az orsz. rabbiképző intézet értesítője az idén jókor jelent meg, pedig igazán vaskos kötet. Bevezetőjét »A középkori zsidó vallásbölcsezetek szentírás magyarázata Maimuni előtt« cz. értekezés képezi, mely a mély és nagy tudású B a c h e r Vilmos dr. tanár vallásbölcseleti szentírás magyarázatainak ciklusából került ki. Régibb tekintélyeket, kik a szentírás magyarázat fejlődésére, vagy általában a zsidó gondolkodás irányára befolyást nem gyakoroltak — mondja a bevezetés — az értekezés nem taglal. Első sorban Saadjával foglalkozik, kinek ezredéves jubileumát is ünnepelni óhajja s

rajta kívül csak a spanyol fénykorszak legjelesebbjeit ismerteti. Ezek névszerint: Salamon ibn Gabirol, Bachja ibn Pakuda, Abraham b. Chija, Mózes ibn Ezra, József ibn Czaddik, az eltérő irányu Jehuda Hallévi és Abraham ibn Daud. Minde vallásbölcselemben azt juttatja kifejezésre a szerző, hogy »az emberi ész a vallásos megismerés legmagasabb kérdésében nem tanít egyebet, mint az Izraelben kinyilatkoztatott vallásnak kutfeje, a szentírás.« Munkáját, melyet kritikai elmeéllel végez a seminárium nagyhirü tanára, alkalmilag hozzá értő tollal ismertetni fogjuk. — A jelentés maga kis térre szorítkozik s az intézet t i z e n ö t ő d i k évi történetén felül az »Écz. Chajim« segélyegylet 1891-92. évi elzámolóját is közli. — Az 1891-92 tanév történetére vonatkozó adatokat a következőkben ismertetjük: — Bevezetésül a jelentés Hirschler Ignác dr.-ról, az intézet egyik létesítőjéről s a vezérő bizottságának volt tagjáról szól, kinek elhunytáról gyászistentisztelettel emlékeztek meg s nevét az intézeti templom emléktáblájára vésették. Főlemlíti továbbá Friedmann Mórnak, a volt pesti főkántornak halálát, ki a szemináristákat liturgiai dalokra tanította. A tanári kar elnökeként a lefolyt évben Bloch Mózes, jegyzőjeként Schill Salamon, könyvtárnokául Kaufmann Dávid dr. és templomi elnökként Bloch Mózes tanárok fungáltak. — A Friedmann halálával üresedésbe jött énektanári állásra a közoktatásügyi miniszter Lazarus Adolfot, a jelenlegi pesti főkántort nevezte ki. — Rabbiképesítőre a lefolyt évben hatan jelentkeztek, még pedig Spira Jakab dr., Ungár Simon dr., Venetianer Lajos dr. és Weiszbürg Gyula dr. februárban, júniusban pedig Benrstein Béla dr. és Büchler Adolf dr. Az első négy vizsgálatának sikeres voltát tudatja a jelentés, az utóbbi kettőéről csak a jövő értesítőre ígér beszámolót. Lapunk olvasói azonban már tudják, hogy ezek a vizsgálatok is sikerrel jártak s így az intézetről 15 év lefolyása alatt már 29 rabbi került ki, kik tulnyomó részben megfelelő hivatásuknak élnek, vagy avval rokon pályán szerepelnek. — Az alsó tanfolyam V. osztálybeli tanulói május 15-19-én tettek írásbeli és június 20-21-én szóbeli érettségi vizsgálatot, az alsó tanfolyamok vizsgálatai a theologiai tantárgyakból június 12-én voltak. De a jelentés sem az érettségi, sem az évváró vizsgálatok eredményéről nem ad számot, amit sajnálattal nélkülözünk. — A tanári kar 20 értekezletet tartott. Üdvözölte Derembourg Józsefet, a zsidó tudományok ezen előharcosát 80-ik születésnapja és Rosin Dávid boroszlói tanárt működésének negyedszázados jubileuma alkalmából; Graetz Henrik dr., Sidon Simon nagyszombati és Zuckerman B. dr. boroszlói tanár elhunytá alkalmából részvétének adott kifejezést. Végül az intézet alkalmi istentiszteletet rendezett ő felségének koronázási jubileuma és Széchényi István gr. születésnapjának 100-ik évfordulójára. A felső tanfolyam heti tanóráinak száma a zsidó vallásbölcseleten felül, melynek száma nincs megnevezve, 25 volt. Ebből talmud statarie-re

esett legtöbb 6 óra, Sulchan-Aruchra, Talmud kursorie-re 3-3 óra stb. Az alsó tanfolyamokon a theologiai oktatásra hetenkint 17 órát szenteltek, ami a nagy feldolgozandó világi anyag mellett elég sok. A felső tanfolyamnak 41 hallgatója volt. Az alsó tanfolyamnak első osztályába 23-an, a II-ik és III-ikba 6-6-an, a IV-ikbe 14-en és az V-ikbe 15-en jártak. Fejtűnő, hogy a 105 hallgató között milyen nagy számmal vannak az orthodox árnyalatú megyék képviselve. Így Nyitra 11, Zemplén, Pozsony 6 6, Abauj, Trencsén, Szatmár 5—5, Bihar 4, és Ung 3 tanulóval. A legtöbb tanulót, — 16-ot — Pest-megye szolgáltatta, ami a közelség és a megye kiterjedtségének tudható be. — Az »Écz-Chajim egylet« bevétele 4688 frt 71 kr. kiadása 2771 frt 06 kr. volt. Aból a tényből, hogy az egylet 14 támogatója közül csak 29 a vidéki és részben külföldi — a vidék levonhatná a konsekuensiákat.

Pályázat.

A dombovári izr. statusquo anyahitközség rabbi állására ezennel pályázatot hirdet.

Pályázótól megköveteltek, hogy okmányokkal igazolja:

- a) magyar honpolgárságát,
- b) hogy szemináriumot végzett,
- c) erkölcsi és vallásos magaviséletét,
- d) a magyar és német nyelvben szónoklati képesítését és
- e) családi állapotát.

Ezen állás az első 3 évre 1000 frttal javalmaztatik, szabad lakás, anyakönyvi, valamint házassági mellékjövedelmekkel együtt Kilitásba helyeztetik 1200 frtra való fizetés főleemelés.

A rabbiteendőkön kívül köteleztetik a helybeli 6 osztályu hitközségi iskolában a hitoktatást teljesíteni.

Pályázók felhivatnak okmányokkal felszerelt folyamodványukat az alólirt hitközséghez f. évi július hó 31-ig beküldeni. Szónoklat csakis a meghívottnak engedtetik meg. Költségmegtérítésre csak a megválasztott tarthat igényt.

Kelt Dombovár, (Tolna m.) 1802. május 12

A dombovári status quo anyahitközség elnöksége

Reiner Adolf
elnök.

Pályázat.

Az ó-budai izr. hitközség a legközelebbi nagy ünnepekre (értsd: יום כפור, וסוכות) a muszafim imák elvégzésére ideiglenes kántort kíván alkalmazni, ki terjedelmes hanganyag mellett, ugy a régibb, mint az újabb kor igényeinek megfelelő előimádkozói képességgel bírjon.

Ezen, énekkar segédlete mellett elvégzendő működés **450 frttal** díjaztatik, olyformán, hogy 300 frt a kántor, és 150 frt a segédénekesek számára lett megállapítva.

Pályázni kívánók felkéretnek, hogy feddhetlen előéletükről tanuskodó okmányokkal felszerelt kérvényüket legkésőbb f. évi július hó végeig az alulírt elnökséghez bérmentesen küldjék be.

Próbaelőadás kívántatik. Köztetszés esetében állandó alkalmaztatás nincs kizárva.

Budapest, 1892. június hó 15-én.

Az ó-budai izr. hitközség előjárósága.

Kaiser Soma,
jegyző.

Ehrlich Sámuel,
elnök

Pályázat.

Az árokszállási izr. hitközségben üresedésbe jött י"ט"א-állás, melylyel 400 frt készpénzfizetés, szabad lakás, fél házi kert, egész שחיטה s a szokásos mellékjövedelem élvezete jár; f. é. szeptember 1-én betöltendő.

Kívántatik, hogy az illető magyar honosági, jó előimádkozó és 3 elismert rabbi állal kiállított hattára birtokában legyen.

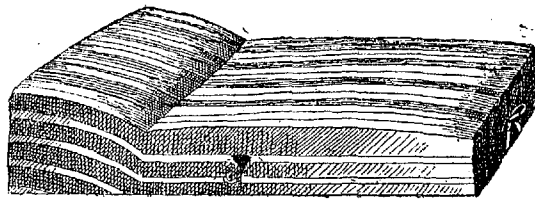
Pályázók sziveskedjenek koruk, családi állapotuk, és képességükről szóló bizonylataik másolataival felszerelt kérvényeiket alulírt hitk. elnökséghez f. augusztus hó 1-ig benyújtani. Próbaelőadásra csak a meghívottak jöhetnek s csakis az alkalmazottnak költségei fognak megtérítetni.

Árokszállás, 1892. június 16.

Hevesi József
hitk. jegyző

Klein Lajos
hitk. elnök.

Csász. kir. szab.

Legújabb találmányú

Kárpitozott ágybetéteimhez,

mely felülmul minden eddigi gyártmányt, semmi más nem szükségeltetik, mint lepedő a be-terítéshez. Ezen czélszerű találmányomat ajánlom a t. cz. közönségnek előforduló szükségletnél.

Megtekinthtők a városligeti műcsarnokban és gyári helyiségemben, hol mértékszerű megrendelések is elfogadtatnak.

Kórházak, szállodatulajdonosok, nevelő-intézetek nagyobb megrendelésnél árkedvezményben részesülnek. Továbbá mindennemű kárpitozott munkát a legolcsóbb áron elvállalok. — Tisztelettel

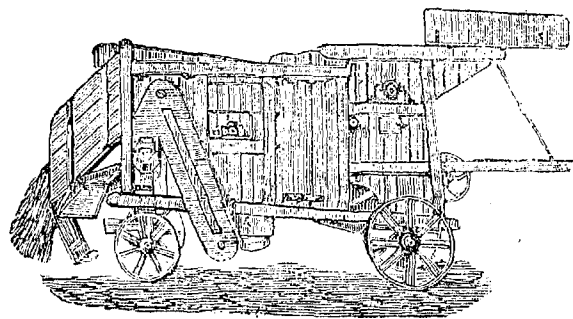
mükárpitos és diszító
VIG PÁL Budapest, Rózsa-utcza 52

Baris Ferencz és Társa

g é p g y á r o s o k

BUDAPESTEN,

IX., Lónyay-utcza 15. szám.

Ajánlják jeles szerkezetű és kiváló nagy munkaképességű, számtalan kiállításon és versenyen első díjat nyert gazdasági gépeiket, ugymint **lánganyaikat, cséplőgépeiket, kitűnő gabonatisztító és osztályozó Baker-rostáikat, szilvarostáikat, ekéiket. Arankamentesítő rosták különleges gyártása.**

Árjegyzékek kívánatra díj- és bérmentesen megküldetnek.

Hatóságilag engedélyezett
teljes végeladás.

A legdivatosabb színes és fekete divat-szövetek, mosószövetek, vásznak, ág- és asztalnemű, női és férfi ingek, függönyök, kész leány- és fiú öltönyök, tricót-derekak, blousok, kötények, harisnyák és vállfűzők.

mélyen a gyári áron alul
adatnak el.

„MAGYAR LOUVRE”
Budapest, bécsi-utca 10. sz.

Karlsbadi czipő különlegességek

a legjobbnak ajánlható a tavaszi
idényre

séta- és promenade-czipők

fekete és barna bőrben, ugyszinte
kényes lábakra, egyedül ka hatók

KAJÁRI DEZSŐ-nél

BUDAPEST, DOROTTYA-UTCA 8.

HERISCH OTTO

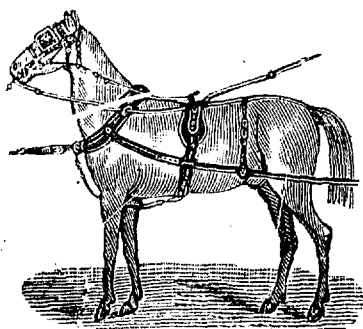
ezelőtt
G A S T A.

Budapest, Hatvani-utca 13. szám.

Alapított 1830.

szíjgyártó
nyereggyártó
bőröndös
torna-
eszközök
speciális
készítője

előírás sze-
rinti kutya-
szájkosarak
és
nyakravalók.

és
utazóbőrön-
dők, ostorok,
botok, lo-
váglovesszők
szerszám-
és lőtisztító-
eszközök
jutányos
áron.

Vidéki megrendelések legnagyobb figyelemmel pontosan
eszközölnének.

NEUMANN LIPÓT

könyvkötészete
BUDAPEST,
Museum-körút 10. sz.

Elvállal mindennemű
könyvkötő munkát,

ugyszintén
aranynyomású plakátok

tiszta és gyors elkészíté-
sét mély- és dombor-
nyomásban.

Legrégibb cég e szakmában Magyarországon.

TÜRKEK ÉS SCHLESINGER

fényképészeti cikkek gyára és raktára
IV., Károly-utca laktanya.

Teljes felszerelések műkedvelők és fényképészek
számára.

Telefon-sz. 1146.

Telefon-sz. 1146.

Kohn Arnold

gazdag sarkóraktárát
(Váczikörút 14, szemben az Andrássy-
ut torkolatával)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sar-
kó állítás szomorú kötelességét kell
teljesíteniök.

szép és pontos kivitelért és lehe-
tőleg olcsó megszámitásért kezes-
kedik a cég jó hírneve.

Szombaton és ünneppalokon zárva.

KERTESZ TÓDOR

Budapest, Dorottya-utca 1. szám.

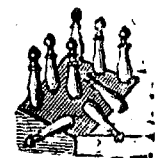
megrendelés végett ajánlja a LIGNUM-SANKTUM kuglizó-golyókat.

9 9½ 10 10½ 11 11½ 12 12½ 13 13½ 14 cm átméretű.
1.15 1.30 1.50 1.70 1.90 2.15 2.30 2.50 2.70 2.85 3.—

E készlet tartós gyertyánfából készült kuglizó-bábok frt 2.50. — Kuglizó társulatoknak alkalmas nyeresemény-díjak. Orosz női kuglizó egész szűk udvaron is felállítható. egy készlet bábok, golyók és zsinórral frt 5.2—6.25 Kerti flobert-puska 7—25 frtig Vascezáltábla kiugró hohóccal 2—3 frtig.

Ariston zenélő-szekrény 6 zenedarabbal 20 frt. Angol Croquet-játék 10—20 frtig. Lawn-Tennis 40—60 frtig. Színes papír-lampionok 15—50 krig. Kerti gyertya-tartó 1—2.30 krig Magnesium-fáklya fehér vagy vörös színben frt 1.20 Petroleum-fáklya 1.60 Kezi palack-dugaszoló 1.20. Önműködő dugaszhozó 50 kr. Biztonsági borleghuzó gumicső 2.70. Hydraulikus hordószád szeszes italok megromlása ellen 1 frt Uj! Meidinger-féle önműködő fagyalt készítő frt 5.5, 7.50, 9.50

Uj! Rapid gyorsforraló Bunsen égővel 7 percz alatt egy liter vizet forral, 1 frt Horoghalászat összes kellékei. Kitűnő angol borotválkozó készlet John Heifford késsel 7 frt. Frotier-készülék 1 frt. Amerikai ébresztő-óra

frt 2.6. Uj aranyozó folyadék, pillanat alatt mindenki moshatón ujjá aranyozhat elavult templomi csillárt, szobrot, kép- és lükörkeretet stb., egy üveg ecsettel 80 kr. Jónak bizonyult angol ezüsttisztító szappan 5 kr. Kerti ollók és kések Mehészeti segédeszközök. Birka és malac-fül bélyegző 3.75—5 frtig. Marha érvágó 2.40—5.50. Trokár 2 csővel 2.50. Marha- és bikaszarvra rézgonbok párja 1.40. Bika orrkarikák 75 kr. Lóháló legyek ellen, egész lóra párja 15 frt. Houblon cigarettapapír szopókával » vastagságban, 100 drb tömővel 2.00. Gummy cikkek személyes alkalomra a beteg ápoláshoz stb. Écz dohánytartó, melyben a dohány nyirkosan marad frt 3.75—6. Gőz pipaszár tisztító 1.50. Szodaviz készítő 7—16 frtig. Kerti hinta-ágy frt 4.50 6.50. Erős gyermekkocsi 7 16 frtig. Tornakészlet 8.50—1 frtig. Három kerekű erős velocipéd Uj! Acéldrót karizom erősítő 3 6 frt. Gyalog sétához kényelmes ülésű fiúknak 8—11 frtig. Tornacipő párja 90 kr. Uj! szék, egyszersmind bot gyanánt szolgál.

Kanitz Ferencz és Társa

szepességi vászonraktára,

menyasszonyi kelengyék gyára,

Budapest, VI., hatvani-utca 11 sz.

alatti jóval megnagyobbított, látványosságot képező üzletben dus választékban kaphatók: a legnehezebb minőségű szepességi, rumburgi kreasz, hollandi, irhoni és sziléziai vásznak, szepességi és dupladamaszt asztalneműek. Legnagyobb raktár kész női, férfi és gyermek fehérneműekben. Minden e szakmába vágó rendelmény leggyorsabban eszközöltetik, mert a műhely a házban van. Nagy választék ágyhuzatok és paplanokban.

!! Ujdonságok kávék terítékekben !!

Cretonok, batisztek, sephirek, satinok, nyári pique, gyermek-ruha csinvat stb stb,

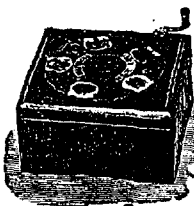
Különlegességek! angol és francia batist és lenzsebkendőkben.

Valódi szerb vásznak.

VARJU KAROLY hangszergyáros

a komáromi kiállítás jury-tagja,

Budapest, Kerepesi-ut. 57. sz.

Egyedül jogositott készítője a szab. üveg-oszlopzatu hangczimbalomnak, mely négy nagy éremmel van kitüntetve.

Nagy választékban vonós, pengető, hajtó és húzó hangszerek, a melyeknél 15% engedmény takarítunk meg, ha

a 200 képpel illusztrált ingyen árjegyzéket kérjük egy levelezőlapon.

Czimbalmok részletfizetésre is kaphatók.

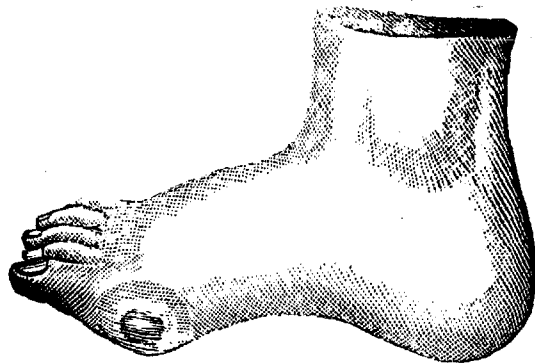
HERZFELD ZSIGMOND

ASZTALOS ÉS KÁRPITOS

butor-gyári raktára

BUDAPEST,

IV., Károly-körút 26.

Fájós lábakra

ugyszintén csúzos és köszvényesekre ajánlom lábbeli készítményeimet

GERŐ ADOLF cipész-mester

V., Fürdő-utca 2 sz., a Diana-Fürdő-épületben.

Testvéri szó.

A komáromi ev. ref. egyházmegye főgondnoka Konkoly Thege Béla Schmitzer Armin dr. komáromi rabbihoz a koronázási jubileum alkalmából általánosabb érdekű, a testvéri szeretet ünnepi hangulatában kelt levelet intézett, mely jórészt ugyanazon resultatumokra jut, melyeket mi konstatáltunk a nemzeti örömnep után. A nagybecsű levelet, melyet a komáromiak rabbija pályája legszebb elismerései közé számíthat, a megtisztelt szívesességéből szószerinti szövegében közöljük. Ugy a levél tartalma, mint a belőle kisugárzó nyilvánvaló igaz rokonszenv, felmentenek azon kötelezettség alól, hogy íróját mint felekezetünk egyik édesmindnyájunk becsülésére méltó barátját külön is kiemeljük. Konkoly Thege Béla ur különben egyazon egyházmegyében működik Pap Gábor urral, a fenkölt lelkű komáromi ref. püspökkel, aki tavaly ilyen tájt tette közzé emberiesen érző lelkének és vallásos gondolkodásának meleg szózatát, az orosz zsidók segélésére buzdító remek felhívást. Konkoly Thege Béla ur levele a következő:

Rév-Komárom, 1892. június hó 9-én.

Főtisztelendő Rabbi — Szeretve tisztelt uram!

Ő cs. és kir. ap. kir. felsége 25 évi koronázási jubileuma alkalmából tartott hazafias egyházi ünnepélyük minden elfogulatlan városi polgár hazafias lelkében, ki ott jelen volt, egy őszinte lelki érzületet: a hazafiúi öröm érzetét, és egy komoly honpolgári meggyőződést: az izr. honpolgárok hazafiságába és az izr. vallás — előítéletektől ment — emelkedettségébe helyezett őszinte lelki meggyőződést önthetett!

Ez igaz meggyőződés és e mély lelki érzet, melyeket egyébiránt én és egyházam az izr. vallás és követői iránt a saját vallásomból merített igazságérzet, szeretet és tiszteletnél fogva már rég táplálunk, adja e perczen kezembe a tollat, hogy ama kiváló, tanulságos, és hazafias, emelkedett ünnepszó után úgy főtisztelendőséged kiváló érdemei és elragadó hazafisága, valamint Istentiszteletük s vallásos érzületük hátása alatt főtisztelendőségedet s a nagyra becsült hitközséget szívem hazafias s vallásos érzeteivel üdvözöljem!

Teszem ezt hazafiúi érzettel azért, mert ezen egyházi ünnepük meggyőzhetett mindenkit általánosan a felől: hogy ott, a hol az önzés és önhittség előítéleteket kutat — az izr. vallás tanaiban — épügy, mint más művelt és emelkedett szellemű vallások hitelveiben, Isten iránt igaz s mély vallásos érzés fakad. A közös haza iránt pedig őszinte hazafiúi tisztelet, sze-

retet és ragaszkodás hirdettetik! Mely szent érzelmek az egyház hű tagjainak szívébe és lelkébe, a vallás meghatározó, isteni erejével lévén beültetve: nyilvánvaló, hogy a mélyen tisztelt izr. hitfelekezet oly hasznos és fontos használatokat tesz a hazának, a magyar nemzeti közérő és művelődés fejlesztése terén, mint bármely más hitfelekezet. És valóban mély lelki örömmel s joggal gondolhatunk a nemzeti jövő szép reményére, melyekre ftséged kimagasló ünnepi szép beszédében oly nemes várakozással mutatott. Mert ha oly sok viszály és veszély után a felvilágosodás, a szabadelvű haladás és a különbséget nem ismerő felebaráti szeretet törvényeit valló egyházak a felekezeti jogok tiszteletben tartásával a hazafias cselekedetekben a magyar nemzeti közélet közös munkálásában egyesülnek, úgy az elmúlt legközelebbi 25 évi haladás vívmányai, a megtisztult magyar társadalomnak legerősebb és megingathatlan nemzeti alapját fogják képezni. Ép azért én, mint azon magyar egyháznak hű tagja, a mely századokon keresztül együtt küzdött a hazáért és vallásért, és nem egyszer a végveszély örvényéből mentette ki a magyar nemzet közszabadságait, hű lelki örömmel látom az izrael. vallás hazafias működését, különösen oly időszakban, midőn a multak sötét rémképe a felekezeti exclusiv vakbuzgóság nyers szelleme kíséri élet-halálharczra kelni a magyar nemzet évszázados jó szellemével: az egyetértés, béke és szeretet nemes erényeivel.

Azonban valamint a nemzet közéletében e kísérletek a közszabadságoknak a magyar nemzet méltóságához és közérdekeihez mért fejlesztését proclamáló kormányhatósági örvendetes kijelentésekre és e proclamált czélok üdvös megvalósítására vezettek, és a jövőben is bizonyára elvezérelnek, épügy felébresztik azok szeretett városunkban is az általános népjogokért és a szabadelvű haladásért lelkesülő egyházak kebelében és azok fölvilágosult tagjainak szívében is az összetartozandóság és közös munkálkodásnak hazafias érzelmeit és törekvéseit. És az összetartás s közös és együttes tevékenységben egyházainkban ápolt béke, egyetértés és egymás iránti önzetlen ragaszkodás és lángoló honszeretet bizonynyal ercdményezni fogja mindazt, ami mindnyájunk szívének legkedvesebb és a városra nézve legüdvösebb: szeretett hazánk és városunk jólétét és egyházaink békés fejlődését, valamint e város polgárainak anyagi és szellemi előrehaladását.

Midőn tehát kiváló egyházi hazafias ünnepélyük alkalmából ftséged és a mélyen t. hitközséget szívem teljes melegével üdvözölni és ama szíves fogadtatásért, melyben egyházunk elnökségét részesíteni kegyesek voltak, hálás köszönetet nyilvánítani szerencsém van, fogadja kiváló tisztelem és nagyrabecsülésem hű kifejezését — ftségednek és a mélyen tisztelt hitközségnek alázatos szolgálója,

Konkoly Thege Béla,

ev. ref. egyházi főgondnok.

Zsidó kolonizáló társulat Oroszországban.

Az orosz birodalom hiv. lapja a „Birodalmi értesítő” első helyen a következő nagyérdemű közleményt adta ki, melyből eddig csak rövid kivonatok jelentek meg:

„M. é. szeptember hóban kezdte meg működését 50 millió frank alaptőkével a Londonban „Zsidó kolonizáló társulat” czímen alapított részvénytársaság, mely főadatává tette, hogy az alapító hitsorsosainak Európából és Ázsiából való kivándorlását megkönnyíti; hogy a települők számára Amerikában kolóniákat létesít; hogy a gyarmatosok számára földet szerez és hogy a boldogulásukra szükséges institutiókat létesíti. E célra az egyesület fő részvényese és elnöke, Hirsch br. bankár a társulatnak 25,000 hektár földet ajándékozott, melyet az argentiniai köztársaság Buenos-Ayres tartományában vásárolt. A többi zsidó kolónia szervezésére az associatio ugyanazon köztársaság Formosa tartományába 360,000 hektár és Chago és Misionos tartományokba 3,250,000 hektár földet szerzett meg. Ezenfelül a zsidó kolonizációnak más országokra való kiterjesztése is tervbe van véve és ez okból a társulat külön bizottságot küldött Brasiília, mely Mexikóban és Canadában fog kolóniákat létesíteni; míg az északamerikai Egyesült Államokkal olyan megállapodás jött létre, melynél fogva jelentékeny számú emigrans, kik magukat a földművelésre adják, ott talál befogadást. A társulat oroszországi működésének megkezdésével Hirsch báró White A. angol alattvalót bizta meg, aki kormányunk elé azon kérelemmel járult, hogy Szt.-Pétervárott központi kivándorló bizottságot, a birodalom más városaiban pedig, a szükséghez képest, helyi bizottságokat szervezhessen, melyek a kolonizáló társulat végrehajtó bizottságainak jellegével bírnának. Hirsch báró meghatalmazottjának nézete szerint a társulat Oroszországban való 25 évi folytonos működése következtében, a kivándorlók számának évről-évre való növekedése mellett, 3,250,000 zsidót lehetne az orosz birodalom területéről kitelepíteni, mi mellett a vállalat 1892. évben 25,000 személynek az argentiniai köztársaságba való átszállításával megkezdhetné munkáját.

Miután a belügyminiszterium e kérelmet a miniszter-tanács elé terjesztette, ez azon föltétel alatt, hogy magát teljesen a kormány rendelkezéseinek veti alá, megengedhetőnek tartotta működését a „zsidó kolonizáló társulatnak Oroszországban.” Az ügyre vonatkozólag a miniszterium tárgyalásai során kitünt, hogy a központi kivándorló bizottságok és helyi bizottságok kérelmezett szervezete mellett szükséges, hogy egy a központi bizottság tagjainak megerősítése, kiket a társulat vezérbizottságának elnöke nevez ki, valamint a bizottság rendelkezéseinek végrehajtására szolgáló engedély megadása és ezenfelül a bizottság működéséről szóló évi jelentés ezen belügyminiszterium ellenőrzése alá helyezettessenek. A helyi bizottságok tevékenységét a miniszterium a kormányzósági főnököktől függővé tenni tartja szükségesnek, még pedig azon kikötéssel, hogy a kormányzóknak jogában álljon a bizottsági határozatok végrehajtásának megakadályozása, ily esetben azonban a miniszterium véleményét és határozatát kell kikérniük. A miniszterium továbbá célszerűnek találta annak megállapítását, hogy — az esetre, ha a társulatnak két év lefolyása alatt a nyert concessio

értelmében nem sikerülne vállalkozásába belekapnia — ez kudarcznak volna tekintendő és további tevékenységének beszüntetését eredményezheti.

Azon kérdés tekintetében, hogy kormányunk Hirsch bárónak filantrópiái céljai eléréséhez minő támogatást nyújthatna, a belügyminiszterium lehetőnek tartja, hogy a társulat közvetítésével kivándorló zsidók díjtalan utleveleket kapjanak és a hadkötelezettség alól fölmentessenek oly módon, hogy Oroszországban maradó hitronaikat a kivándorlók helyébe ne szólítsák be ezen szolgálat teljesítésére. Hogy a zsidókat a fictiv kivándorlás által a hadkötelezettség alól való kibuvás lehetőségétől megfoszszák, elrendelték, hogy azon hadköteles koru zsidók, kik az eltávozásra meghatározott napig Oroszországot el nem hagyják és az illetékes hatóságnál ezt be nem jelentették, a hadkötelezettség teljesítésére olyanokként hivandók be, mint akik ez alól sorozás nélkül kivonták magukat. A zsidókat, kik a társulat közvetítésével vándoroltak ki és ennélfogva a nekik nyújtott kedvezményeket igénybe veszik: olyan személyeknek tekintik, akik Oroszországot örökre elhagyták.

A kivándorlók visszatérési eseteinek megakadályozására a belügyminiszterium a zsidó kolonizáló társulatot arra szándékoszik kötelezni, hogy a birodalmi banknál 100,000 rubelt deponáljon a kormány által szavatolt, kamatozó értékpapirokban vagy készpénzben, azon váratlan kiadások fedezésére, melyek a kormányt érhetnék, azon esetre, ha a társulat közvetítésével kivándorolt zsidók más állampolgárságot nem nyernek és mint orosz alattvalók ismét hazájukba kénytelenek visszatérni. Ezen pénzüsszeg részleges felhasználása esetében, ezt, ha a rendelkezésre álló rész 25,000 rubelre apadt, a társulatnak ismét ki kell egészítenie.

A belügyminiszteriumnak az orosz zsidóknak Amerikába való kivándorlására vonatkozó jelentése a miniszteri bizottságban ápril 21-ikén és május 5-ikén került sorra, mikor az említett bizottság elhatározta, hogy nem lát akadályt, mely a „zsidó kolonizáló társulat” nevű részvénytársaságnak a zsidóknak Oroszországból való kivándorlását célzó munkálatai megkezdését hátráltatná, miután az alapszabályok szerint kizárólag emberbaráti célokat szolgál, azonfelül alaptőkéje folytán teljesen biztosítva van és oroszországi tevékenységéhez a kormánytól sem pénzbeli támogatást, sem egyéb kötelezettségeket nem igényel. A bizottság által hozott határozatnak alapját azon indokok képezték, melyeket a belügyminiszter a miniszteri bizottság elé terjesztett exposeejában felhozott. Ennek értelmében dolgozták ki „A zsidó kolonizáló társaság Oroszországban” működési tervének szabályrendeletét, melynek egyik paragrafusa kimondja, hogy a társulat vezetőségének valamennyi határozata és rendelkezése, következményeikkel együtt, a belügyminiszter által megváltoztathatók és hogy ezenfelül a miniszternek jogában áll a kivándorlási utlevelek elkészítésének módját és az azokon való felügyelet gyakorlást illetőleg, kik ilyen utleveleket kapnak, az illetékes helyi kormányzósági tekintélyeket külön utasítással ellátni.

Ily értelemben kelt a minisztertanácsnak május hó 8-ikán legfelsőbb helyen jóváhagyott resolutiója, mely a múlt évi szeptember óta Londonban fennálló, 50 millió frank alaptőkével rendelkező „zsidó

gyarmatosító társulat" részvénytársaságnak megengedi, hogy munkálkodását Oroszországban megkezdje egy neki alárendelt szentpétervári központi bizottság és más helyi bizottságok létesítése által, melyeknek célja az oroszországi zsidók kivándorlásának megkönnyítése az említett társulat által szervezendő kolóniákra."

Magyar-zsidó családok.

Pakfong-ember.

IV

Elbeszélés.

(8.)

Édes anyja megértett mindent. A közönyt, amint lassan ráborult a lánya szívére, rég észrevette már.

Aztán rajta volt, hogy Vili is észrevegye.

Hogy fájt ez a fiúnak, fájt, kínoztá nagyon.

Odafordult az öreg Kernhez:

— *Mittévő legyek?*

— Utazz fiam Pestre. Járj utána, hogy ember légy. Aztán minden jó lesz. Zsófi a tiéd.

Nagy csalódás volt ez Vilinek. Azt várta, hogy az öreg társának fogadja, mert ő ur akar lenni, ah! a régi álmok nem semmisülnek meg olyan könnyedén.

És szolgálni küldik.

Mit tehetet?

Elment. Szolga-állást keresni, szívében kinzó keserűséggel, az élet, a világ, a kisváros ellen, Kernék ellen, Zsófi ellen.

A havas eső verdeste a vasuti kocsik ablakait, és ő gyűlöletteljesen tekintett az elhagyott város felé, hová annyi büszke tervvel érkezett meg, csillogva, ragyogva, s honnét szárnyaszegetten, kopottan, tollafosztottan indul utnak, újra a világba, újra küzdeni, küzdeni.

Küzdeni!

Budapesten nehéz küzdeni, nincs kivel, ha csak nem az egész várossal; ezzel a forgó, hullámzó, mozgó géppel, melynek kerekai úgy zúgnak-zakatoznak, hogy csupa rém a hallgatása, még távolról is, hátha még beléje kerültünk.

Vili úgy elijedt ettől a zajtól.

Járta az ajánló leveleivel az előszobákat, jó reménység táplálta a jöttét, de csalódás kísérte a távozását. Nap-nap után mult, de a várt fényes állásból nem igen lett semmi.

Egymás után mentek füstbe szépséges szép reményei.

Haladt lefelé a lépcsőn.

Végre megállott, álláshoz jutott, de milyenhez?

Levelet irt az öreg Kernnek.

Eh, szomorú vég!

Hogy az alacsony állásból lassankint felküzdje magát, az Vilinek nem adatott.

Ő ur akar lenni, ma is, akkor is, ezután is.

Akar! De nem akaraterejének hangja ez, csak gyenge lelkének feltörő sóhaja.

Zsófi meg nem akar ám várni. Legyen hát vége mindennek, vége, vége.

Igy történt, hogy Vili észrevette a levelekből a byroni közönyt, mely sarkastikusan nyilatkozott meg. De megnyilatkozott, s Vili fásult lelke, reményvesztett kedélyé felkiáltott:

— Legyen! Ha ez kell, legyen vége!

S valami lágy, fájdalmas akkord rezeg végig lelkén, ha eszébe jut a Zsófi csókja, édes ölelése, villogó fogsora, a mint ott ül a kopottas íróasztal előtt és csinálja a fakturákat. Ha állásban van. Mert ő egyre cseréli az íróasztalokat, de nem puha az a szék sehol!

Keserves élet!

Ma itt van, holnap ott, holnapután sehol.

Többnyire sehol.

Szövi a terveit, hogyan lehetne egy csapással ur.

Ur előtte pedig csak az, ki nagy fizetést huz, de nem dolgozik semmit. Szívja a drága bakkokat, eszik-izsik nagy finoman, kocsizik és játszik a bookmake-reknél, de nem dolgozik semmit.

Gazdagnak lenni, semmittevő lenni: ez az ur!

S erre az erkölcsi felfogásra rávezette őt az élet. Őt is, meg sokat, a kik ráütnek. Csillogni, csillogni, ez a vágó lebeg előttük.

Hogy a rangot ki kell küzdeni, ez érthetetlen fogalom előttük. Urrá lenni! Semmi több.

(Vége.)

Lázár Béla.

AZ ERŐSEK.

— Elbeszélés a kisvárosi zsidó népeletről. — (19)

Írta: Bernstein A.

III.

A nyitott ablaknál, amint Salme arczára rávetődött a beszűrődő hajnali napsugár, Mendel lelke egész melegével így szólt:

— Lásd reb Salme, az az áldott jó isten hogyan ideküldi tekintetét ebbe a sötétségbe, melyben egész éjszakán át együtt ültünk és minden zeg-zug világossá lett; te is ilyen világosságot öntöttél az én szívem minden zege-zugába. Én itt állok előtted és elnézem az arczodat és nem tudom, hogy Gabriel angyalom vagy-e, aki erőt ad énnekem, avagy Rafael angyalom-e, aki meggyógyítja a sziveket, avagy Ariel angyalom-e, aki világosságba fűrésztli a lelkeket?

— Mendel, Mendel! — szakította meg Salme kérő szóval a beszédet — ne kárhozz meg azzal, hogy így beszélj a bűnös emberről, aki nem is szolgált rá mind arra a szeretetre, melyben az isten — áldassék szent neve — részesíti őt. Ha az ő szent akarata vigaszt és gyógyulást küldött a te szívedbe, hát mossuk meg kezünket, hogy elmondhassuk az áldó imákat onnan hogy: »Aldva legyél, aki elválasztod a napot az éjszakától«, egész ad-

dig hogy: »te erőt adsz a fáradottaknak«. Így magasztalni fogjuk, hogy ő ad nappalt és ő ad erőt, aki csak olyan jó istene a gyöngéknék, mint az erőseknek!

Mendel tisztelettel és csodálattal eltelve tekintett rá. Szeme odatapadt a hajnalnak legfrisebb fényével beragyogott ábrázatra, melyen mély fájdalom nagy jámborsággal és rendkívül tartózkodó természet, meg rendkívüli finom érzésű lélek tükröződött. Milyen parányinak képzelte magát Mendel az ő eddigi bánatában e barátjához képest; és milyen gyöngének az ő hatalmas izomzata daczára, evvel a czingár emberrel szemben, aki mindent ilyen némán tudott eltűnni. Valósággal isten angyalának tetszett előtte, akinek imádatlaltartozik, de a kinek engedelmeskednie is kötelessége, ha az hallgatást kötött a lelkére. Szíve mélyéből fakadó hangon így szólt tehát:

— Reb Salme! Te voltál számomra az isten küldötte az én fiatal éveimben, te voltál szüleim követje a napsugaras paradicsomból, te vagy az én ujjateremtőm, aki visszaadod a régi erőmet, melylyel mostantól fogvást örömmel áldozok istennek és embereknek! Nem lépsz te többé sóhajom hallója és soha szemléelője az én bánatomnak, bármit mérjen is rám az isten — áldassék a ő neve — kegyelmében. Csak arra kérlek most, hogy amint most itt állsz előttem felmagasztosulva, add kezéd az enyémbe és emeld rám tekintetedet, hogy lássad az arczomon, mi vésődött be a szívembe, meg hogy én is beletekinthessek az arczodba, hogy soha soha öreg napjaimig el ne feledhessem!

Salmenak nem volt mit válaszolnia. Kezét a Mendeléhez tette, reája tekintett és így állottak mindaketten egy darabig, emberül megrázva egymás kezét. De az utca felől egyszerre csak meghallották a Jankele sántikáló lépteinek nesztét, aki hóna alatt kis batyúval lassan lopózott feléjük és megállt előttük az ablaknál.

— Ugy éljek én — szólt, miközben a batyut benyújtotta az ablakon — szerencse van az, hogy itt talállok benneteket. A strázsamster nem tovább akarta magánál tartogatni ezt a kis portékás batyut és fényes nappal én sem hozhattam el hozzátok az »utczán«. — E szavakkal átadta a Mendel holmijának megmentett részét Salmenak és vihogva jegyezte meg: — Aztán, reb Salme, adjál jó vigyázatot, mert a Mendel most olyan szomorú, hogy a batyut akarná talán a hátába dobni a zsanárnak.

Mendel az ablakon át kezét nyújtotta neki s így szólt:

— Édes Jankelem, nézz rám, ládd nem vagyok én már szomorú! Itt van az orvos, aki meggyógyított. — És a Mendel markans arczáról csakugyan megint az a kedélyesség sugárzott le, mely a fogadást tett gibort jellemezni szokta; szomorúságnak Jankele még a nyomát se látta rajta.

Jankele jó hosszan vidám tekintettel legettette a szemét Mendel ábrázatán, azután jókedvűen felpezckelte a sikkáját a feje bubjára és így szólt:

— Mendel testvér! úgy legyen nekem minden jó hogy én tudom mi van neked: szerelmes vagy kópé!

A Mendel képe biborszínüvé vált, a szégyenlős Salme eligyekezett az ablaktól és arczczal a kályhának fordult, mintha egyesegyedül az előtt merné elaralni, hogy annak bizonyoságául, mit Jankele az imént kimondott, szelid mosolyra nyílt az ajka és szeme eltűnődve szegeződött a földre.

Azonközben Jankele vigan folytatta:

— Hallod-e testvér! Előbb-utóbb te lakodalmat csinálsz. Lásd ám én értek hozzá, mondok neked van egy jó képed. Meglásd azután, Mendel, fogok én gyűnni a te lakodalmadra a világ sarkáról és fogok odaállítani magamat a zandberglira és fogok kezdeni játszani: »Egyetlen a mi istenünk«, és fogok játszani addig, amíg a kileből fognak szaladva jönni mind a leányok fél czeplikkel (hajfonat), mind az asszonyok fél papucsokkal és mind a legények fél ujjasban és fél ingujjban és mind a házas emberek pipákkal pipafejek nélkül és én fogok játszani, a míg fognak sirni és nevetni örömtől és amíg az én strázsamsterem fogja eljönni és fogja hozni czipelve a kántort és a basszist és az énekest (tenorista) és fogunk akkor lemasszírozni a kilebe és fogjuk magunkat fölállítani minden ház előtt, ahol van egy völegény vagy egy menyasszony és rágyújtunk a vig nótára a «Szimchesztóra»-ról, míg el fogunk ide jutni a Salme viskója elé, aki el dugja magát minden lakzi elől és a honnan téged meg őt fogjuk kihozni a te menyasszonyod boldog bedeckolásához. — Há, mi, reb Salme? — szólt lelkesedve Jankele, aki a hosszabbik lábára ereszkedett és a fejét bedugta az ablakon — ugye, Salme? Nem fog-e az lenni egy vig lakodalom? Há, mi, minek tartod az orrodát mindig a kályhába dugva?

Szegény Salme csakugyan folytonosan a kályhát bámulta és egészen megzavarodva egyre a kezét dörögölgötte; fejét vállai közé huzta és a kis bársonysapkát a szemére csusztatván sehogy sem akart megfordulni. Bererte a fejének biccentésével és a két könyökének aféle mozdulatával, melyből a helyeslést lehetett kiolvasni. Hanem hát mintha valami kérelem is lett volna ebben az ő életjelében, mely mintha azt mondta volna: Ugyan ne izéljetez már no, kár az ördögöt a falra festeni, aztán biz egy kis kimélettel is lehetnél irányomban és Mendel iránt.

Jankele, aki konyított valamit ehez a néma beszédhez, jókedvű kacaját eresztett a szobába:

— Jó jó, csak tartsd te a fejedet mindig a kályhába dugva, majd fogjuk mi azt onnan kihúzni. Mikor fogjuk énekelni:

Készad meradkin *)
Násznagyon van kin!
Lifnei hakalloh,
Tánczoltasd meg alló! **)

tudom fogsz te tánczolni elébb az egyik lábodon, azután mindakettőn. Fogsz te lenni jókedvű, meglásd te esőndes mennist!

*) Hogy lesz a táncz hát?

**) A menyasszony előtt.